

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УГОРЩИНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Реєстраційний номер: 1

Дата реєстрації: 18.06.2025

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Політико-порівняльна характеристика партнерських
відносин України та країн Вишеградської четвірки»

Виконала студентка IV курсу
спеціальність: 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Борчик Сінтія Чобівна

Керівник: ст. викл. Даруда Ж.Ф.
Рецензент: доц. Павлишин Л.В.

Доц. Даруда Ж.Ф.
Зубачук А.А.
23.06.2025

м. Ужгород – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.1 Теоретичні засади регіонального дослідження та стан наукової розробки проблематики	5
1.2 Методологічні основи регіонального аналізу політики Вишеградської групи стосовно України	12
РОЗДІЛ 2	15
ВИШЕГРАДСЬКА ГРУПА ТА ЇЇ РОЛЬ ЯК РЕГІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ	15
2.1 Вишеградська група та її стратегічні ініціативи в Центрально-Східній Європі	15
2.2 Вишеградська група як регіональне об'єднання та її вплив на політику щодо України	21
РОЗДІЛ 3	26
ПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ ЩОДО УКРАЇНИ ..	26
3.1 Відносини України з Польщею та Словаччиною в контексті Вишеградської групи	26
3.2 Відносини України з Угорщиною та Чехією в контексті Вишеградської групи	36
РОЗДІЛ 4	45
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ	45
4.1 Вплив Вишеградської групи на підтримку України в умовах конфлікту з Росією	45
4.2 Перспективи розвитку співпраці України з Вишеградською групою в контексті європейської інтеграції	58
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Вишеградська група – Угорщина, Польща, Чехія і Словаччина - країни, об'єднані історичними та культурними зв'язками. На початку XIV століття, Вишеградська королівська зустріч 1335 року між трьома країнами заклала перші основи дипломатичного співробітництва. Після падіння комуністичних режимів, у 1991 році, лідери трьох країн підписали Вишеградську декларацію, що підтвердила їхню відданість і прихильність до європейської інтеграції та демократичних перетворень.

Актуальність теми полягає у висвітленні ключових етапів Вишеградської групи та її ролі, як регіонального об'єднання в Центральній Європі, а також у дослідженні її взаємодії з Україною в різних сферах. В умовах геополітичних викликів, зокрема війни в Україні, особливої ваги набуває політична, економічна та соціальна підтримка з боку країн Вишеградської четвірки.

Сфери наукової діяльності, що охоплюють проблеми дослідження та аналіз співпраці України з Вишеградською групою, включають безпеку, економіку, європейську інтеграцію та транскордонне співробітництво. Ці питання досліджували провідні науковці, зокрема: Деркач Т.В., Герасимчук В.П., Андрос С.М., Латенко В.В. та ін.

Важливість політико-порівняльної характеристики партнерських відносин України та країн Вишеградської групи визначається можливістю розкрити особливості співпраці та перспективи співробітництва.

Об'єктом дослідження є співпраця України з Вишеградською групою в контексті регіональної взаємодії.

Предмет дослідження є напрями та форми співпраці України з Вишеградською групою.

Метою роботи є комплексний аналіз співпраці Вишеградської четвірки (Угорщина, Польща, Чехія, Словаччина) та України. З'ясувати історичні передумови, політичні, економічні та культурні аспекти

взаємодії, а також те, наскільки ці країни здатні реалізовувати спільні інтереси в рамках Вишеградської групи та Європейського Союзу. Як і чому вони підтримують або виступають проти процесу європейської інтеграції України. Проаналізувати, як регіональна співпраця зберігається незважаючи на розбіжності в політичних орієнтаціях, і які фактори сприяють згуртованості Вишеградської четвірки.

Бакалаврська робота базується на документальних джерелах, матеріалах заходів, зустрічей, заяв у межах Вишеградської групи, а також на наукових дослідженнях її історії, розвитку та сучасної діяльності. Окрім цього, проаналізовано праці дослідників і науковців, які вивчали розвиток взаємодії Вишеградської групи з Україною, зокрема Юсипів Т.П., Корнійчук Л.В., Матвійчук Н.В., Палінчак М.М., Приходько В.П., Стебляк Д.М., Савка В.Я., Павлишин Л., Macháček V., Kiss É. та ін. Аналіз базується також на офіційному порталі Вишеградської групи, де представлена інформація про цілі та структуру V4, поточні ініціативи, спільні заяви та документи [51, 52, 53, 54].

Завдання бакалаврської роботи:

1. Визначити стратегічні ініціативи V4 в Центрально-Східній Європі.
2. Проаналізувати основні напрями діяльності Вишеградської четвірки, її роль та вплив на політику щодо України.
3. Встановити позиції V4 щодо євроінтеграції України.
4. З'ясувати ймовірні методи вирішення регіональних суперечностей та перспективи розширення співпраці між державами Вишеградської групи та Україною.
5. Проаналізувати певні етапи відносин України з Польщею, Угорщиною, Чехією, Словаччиною в контексті Вишеградської групи.

Проблематика дослідження охоплює особливості взаємодії України з країнами Вишеградської групи, зокрема нерівномірність підтримки, вплив внутрішньополітичних чинників і перспективи співпраці.

Географічні межі дослідження охоплюють територію країн Вишеградської групи – Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини – а також України, яка співпрацює з ними.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від створення Вишеградської групи у 1991 році до сучасного етапу розвитку відносин, з особливим акцентом на події після 2014 року.

Гіпотеза роботи полягає в тому, що рівень співпраці між Україною та країнами Вишеградської групи залежить від внутрішньої політики кожної з цих держав.

Методи дослідження включають аналіз джерел і літератури, порівняльний, історичний, описовий методи, контент-аналіз та системний підхід для комплексного вивчення взаємин України з країнами Вишеградської групи.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі розвитку партнерства України з Вишеградською групою з урахуванням сучасних політичних, економічних та безпекових викликів, а також ролі В4 у європейській інтеграції України.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що її результати можуть бути використані для узагальнення, систематизації та впорядкування інформації про напрями співпраці України з Вишеградською групою, а також для цілісного аналітичного бачення цих процесів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися на науковій студентській конференції: підсумкова наукова студентська конференція «Історія, міжнародні відносини та європейська інтеграція» (м. Ужгород, 21 травня 2025 р.).

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків і списку використаних джерел. Список використаних джерел налічує 70 найменувань, викладених на 10 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Теоретичні засади регіонального дослідження та стан наукової розробки проблематики

Теоретичні засади регіонального дослідження в основному базуються на системному, інституціональному, функціональному та порівняльному підходах. Системний підхід аналізує регіон як комплекс взаємопов'язаних елементів (економічних, політичних, соціокультурних). Інституціональний підхід зосереджується на ролі міжнародних організацій та правових механізмів. А функціональний підхід аналізує практичну взаємодію між державами регіону в галузях безпеки, економіки та культури.

Теоретична база регіонального дослідження також ґрунтується на концепції регіоналізму, яка підкреслює важливість взаємодії між регіонами та формування спільної регіональної ідентичності.

Регіоналізм виник як відповідь на централізацію влади та економічні зміни, а наприкінці XIX століття набув особливого значення в контексті боротьби за етнічні права [5, с. 22].

Сучасний політичний регіоналізм уже не сприймають просто як конфлікт між центральною владою та регіональними елітами, а скоріше як інструмент об'єднання на основі спільних інтересів і цінностей. Після світових війн ідеї регіоналізму стали важливою частиною європейської політики, хоча до середини XX століття поняття «регіональність» в науці та політиці майже не привертало уваги через відсутність потреби в комплексній концепції розвитку регіонів. Часто регіоналізм асоціюють із суперечками між центральною владою та місцевими елітами, іноді як

політичні домовленості або спорив централізації. Проте більш точно розглядати його як спосіб формування регіональної ідентичності, що базується не на конфронтації, а на усвідомленні спільних інтересів як на державному, так і на місцеву рівнях. У останні десятиліття ХХ століття регіоналізм набув нових форм, що відображали особливості різних частин світу: європейський варіант зробив акцент на захисті прав людини, американський на розвитку високих технологій у регіонах, а східний – на критиці європоцентричного підходу [5, с. 23-25].

В Центральній та Східній Європі регіональна співпраця має особливе значення, адже вона сприяє зміцненню політичної стабільності, підвищенню безпеки та розвитку економіки країн регіону. Колективна робота дозволяє ефективніше реагувати на виклики, координувати зусилля та посилювати інтеграцію і європейські й світові структури.

Регіональна співпраця у Центральній Європі представлена різноманітними формами, однак Вишеградська група вирізняється своєю ефективністю та історичною спільністю країн-учасниць. У будь-якому разі, Вишеградська четвірка (V4) може зробити позитивний внесок у трансформацію країн Східного партнерства та Західних Балкан, оскільки процес розширення продовжує бути одним із її пріоритетів. Досвід країн V4 у переході до демократії, інтеграції в ЄС та реформуванні державного управління є важливим ресурсом для підтримки сусідів у їхньому прагненні до європейської інтеграції. Зрештою, в інтересах Вишеградської групи не залишатися осторонь, коли майбутнє функціонування Європейського Союзу перебуває під переглядом. У цьому контексті V4 вирізняється серед інших регіональних організацій своєю здатністю оперативно формувати спільні і схожі позиції з найбільш актуальних питань, включаючи міграційну політику, надання притулку, енергетичну безпеку та механізми ухвалення рішень у самому ЄС [18, с. 232-234].

Вишеградська четвірка та Україна розглядаються як багатогранна регіональна система, що поєднує політичні, економічні та безпекові

компоненти. Застосування інституціонального підходу дозволяє проаналізувати роль міжнародних організацій, зокрема Європейського Союзу, у формуванні взаємин між державами V4 та Україною. Порівняльний дає змогу виявити схожості та відмінності у підходах держав Вишеградської групи до співпраці з Україною беручи до уваги їхні національні інтереси, політичні стратегії та міжнародні зобов'язання.

Партнерство та інші відносини між Вишеградською четвіркою та Україною, незалежно від їхнього сегмента – політичного, економічного, безпекового, культурного, наукового чи навіть соціального, вже досліджувалися численними науковцями та дослідниками. Та в останні роки, особливо у 2022 році, кількість таких досліджень зросла за рахунок війни в Україні. Сучасні роботи, що аналізують відносини між V4 та Україною, приділяють значну увагу питанням політики безпеки та європейської інтеграції. У цих працях основна увага зосереджена на реакції та коментарі Вишеградської четвірки, і варто зазначити, що не даремно, оскільки позиції країн з деяких питань дуже відрізняються. А отже, це сприяє виникненню багатьох дискусійних моментів. Різні аналізи, проведені відомими науковцями, такими як Василь Герасимчук і Світлана Андрос, Hanna Shelest, Ярина Турчин, Тарас Жовтенко, Віталій Андрейко, Horváth Klaudia, Володимир Латенко та іншими, досліджують лінії зіткнення та можливе майбутнє Вишеградської четвірки (Словаччина, Угорщина, Чехія і Польща) [16, 38, 11, 7, 1, 17, 58].

Важливо підкреслити, що всі дослідження поділяються за ключовими аспектами, тому їхні результати також відображають ці виміри.

До прикладу, Ганна Шелест у своїй праці *«Чи є майбутнє безпекове співробітництво між Вишеградською четвіркою та Україною»* досліджує співпрацю в рамках НАТО та ЄС, приєднання України до проектів PESCO, стан та перспективи безпекової співпраці між Україною та V4, зокрема вплив політичних позицій окремих країн на ефективність цієї взаємодії.

Вона акцентує увагу та виділяє сам факт, з якою метою було засновано Вишеградську групу та як вона з часом трансформувалася. Вона висловлює, що необхідно оновити співпрацю між V4 і Україною, зосередившись на певних спільних проектах [38, с. 3-9].

Наукові публікації та аналітичні матеріали, підготовлені в рамках європейських та українських наукових центрів, дозволяють глибше зрозуміти динаміку співпраці та визначити перспективи розвитку відносин між V4 та Україною. Як і праця багатьох дослідників, ця робота зосереджується на аналізі впливу російсько-української війни на співпрацю між країнами Вишеградської групи та України. Як свідчать подальші дані, можна підкреслити, що деякі розбіжності створюють виклик для єдності V4, проте співпраця на основі спільних інтересів все ще зберігається.

Основні напрями наукових досліджень, присвячених вступу України до Європейського Союзу, зосереджуються на аналізі політичних і безпекових питань, процесу європейської інтеграції та економічних і соціальних наслідків. Важливим напрямом цих робіт є аналіз політичних аспектів вступу України до ЄС. У цьому контексті дослідники вивчають відмінності в позиціях країн-членів ЄС, регіональні виклики безпеці, а також динаміку політичної співпраці між ЄС і Україною. Аналіз європейських прагнень з боку української сторони вимагає уважного вивчення політики розширення Європейського Союзу, оцінки ефективності українських форм та відповідності критеріям членства ЄС. Ключовим аспектом аналізу є процес отримання статусу кандидата, впровадження Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, а також рівень політичного та економічного зближення [9, с. 106-114]. В економічній та соціальній сферах важливо проаналізувати економічні наслідки вступу України до ЄС, враховуючи розширення торговельних можливостей, збільшення інвестицій та інші виклики.

Ключове зазначити, що країни Вишеградської четвірки мають різні ставлення до членства України в ЄС. Тоді як Польща та Чехія активно підтримують інтеграцію України, Угорщина займає більш обережну позицію, особливо щодо прав меншин та економічних наслідків. Словаччина дотримується зваженого підходу, підтримуючи європейські прагнення української сторони, враховуючи власні економічні та енергетичні інтереси, а також стабільність регіону [3, с. 28-34].

У науковій спільноті тривають дебати щодо майбутнього відносин між Вишеградською четвіркою та Україною. На думку деяких дослідників (Кус Marta, Juraj Marušiak та інших), розбіжності у поглядах V4 можуть послабити єдність регіону, [35] тоді як інші, зокрема Ladislav Cabada, [13] вважають, що спільні історичні та геополітичні інтереси продовжують забезпечувати міцну основу для співпраці.

Методи регіонального дослідження країн Вишеградської групи передбачають порівняльний аналіз їхніх політичних, економічних і соціокультурних показників, статистичний аналіз кількісної інформації про розвиток кожної країни, а також глибинний аналіз, який дозволяє отримати якісні дані про суспільні настрої, міждержавні відносини та виклики, які стоять перед регіоном, що сприяє формуванню комплексного розуміння регіональної динаміки та перспектив співпраці.

Вивчено вже низку ключових аспектів партнерських відносин між країнами Вишеградської четвірки та Україною, зокрема політичний діалог, економічну співпрацю, безпекові виклики, а також роль V4 у підтримці європейської інтеграції України. Особлива увага приділялася аналізу офіційних заяв, спільних ініціатив у сфері безпеки, транскордонного співробітництва та гуманітарної допомоги. Однак залишаються недослідженими кілька важливих аспектів. Зокрема, недостатньо вивчені соціокультурні взаємодії між суспільствами країн V4 і України, які впливають на рівень взаєморозуміння та громадську підтримку співпраці. Також бракує ґрунтовних досліджень впливу внутрішньополітичних

процесів у кожній із країн Вишеградської групи на їхню спільну політику щодо України, зокрема як різні національні інтереси та внутрішні конфлікти відображаються на формуванні регіональних стратегій. Крім того, важливо глибше проаналізувати роль неурядових організацій, експертних кіл і громадянського суспільства у формуванні партнерських відносин, що дозволить комплексно оцінити потенціал та обмеження партнерства V4 і України в майбутньому.

Польща відіграє провідну роль у підтримці України, активно сприяє її європейській інтеграції як на політичному, так і на економічному рівні. Вивчені питання включають польську дипломатію, гуманітарну допомогу та співпрацю у сфері безпеки. Однак ще недостатньо досліджено, як політичні суперечки всередині Польщі впливають на її зовнішню політику щодо України [21, с. 26-35].

Дослідження, що стосуються Чехії, зосереджуються передусім на економічній співпраці між країнами, включаючи аналіз торговельних відносин, інвестиційної активності чеських компаній в Україні та розвитку транскордонного співробітництва. Вивчаються також культурні обміни, які сприяють покращенню взаєморозуміння між народами та зміцненню партнерських зв'язків [65, с. 70-87]. Окрім цього, окремі роботи розглядають роль Чехії у підтримці європейських ініціатив щодо інтеграції України [33]. Аналіз соціокультурних факторів, які впливають на двосторонні відносини, а також ролі неурядових організацій Чехії у підтримці реформ в Україні є важливим для глибшого розуміння співпраці між країнами, і вимагає подальшого вивчення.

Щодо Словаччини, наукові дослідження зосереджуються передусім на питаннях безпеки та енергетичної співпраці з Україною. Розглядаються аспекти енергетичної безпеки, участь країни у європейських ініціативах, спрямованих на підтримку України, а також виклики, пов'язані з регіональною безпекою. Разом із тим, недостатньо уваги приділяється ґрунтовним дослідженням внутрішньополітичних факторів, які впливають

на формування зовнішньої політики Словаччини щодо України, а також соціокультурним зв'язкам і міжкультурній взаємодії між народами двох країн.

Угорщина займає обережну позицію щодо України, що обумовлено як складністю двосторонніх відносин, так і прагненням захистити власні енергетичні та геополітичні інтереси. Наукові дослідження відзначають наявність суперечностей між позиціями Угорщини та інших держав регіону, зокрема у контексті війни Росії проти України та політики санкцій. Проте в наукових дослідженнях недостатньо проаналізовано, як ці внутрішні й зовнішні виклики впливають на регіональний діалог, а також які можливості існують для їх подолання [15, с. 9-17].

Отже, незважаючи на численні дослідження про роботу Вишеградської четвірки з Україною, все ще існує багато важливих питань, які потребують більш ретельного розгляду.

1.2 Методологічні основи регіонального аналізу політики Вишеградської групи стосовно України

Основа дослідження політики V4 і України спирається на багатогранну міждисциплінарну стратегію, що включає як якісні, так і кількісні методи досліджень. Це забезпечує можливість узагальнити, конкретизувати та відстежити ключові аспекти політики країн Вишеградської четвірки щодо України.

Одним із ключових методів є порівняльний аналіз, що дозволяє прирівнювати підходи і стратегії Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини до співпраці з Україною, конкретизувати їхні національні інтереси та зовнішньополітичні пріоритети. Це дає змогу відстежити, як історичні, політичні та економічні фактори впливають на характер двосторонніх і багатосторонніх відносин. А також порівняти ставлення сторін до підтримки інтеграції України в європейське середовище.

Інституційний аналіз зосереджується на вивченні ролі міжнародних організацій та багатосторонніх форматів співпраці ЄС, V4, України та ін. Це дозволяє узагальнити і підсумувати зміни в міжнародній політиці та запропонувати шляхи її вдосконалення, вирішення. Наприклад, аналіз спільних декларацій, угод та заяв дозволяє уточнювати зобов'язання країн V4 щодо підтримки України та їхню готовність до поглиблення співпраці.

Систематичний підхід дозволяє розглядати Вишеградську четвірку та Україну як єдину регіональну систему, де політичні, економічні і безпекові фактори тісно взаємопов'язані. Це сприяє узагальненню основних факторів, що визначають стабільність і розвиток регіону, а також визначенні загроз і викликів, з якими стикаються V4 і Україна.

Аналіз різних документів а також контент-аналіз дозволяють узагальнити інформацію, що міститься в офіційних деклараціях, угодах, стратегічних документах та публікаціях дослідників, експертів, науковців. Це допомагає конкретизувати позиції країн V4 щодо України і відстежити

зміни у їхній політиці. Наприклад, дослідження текстів заяв та угод дозволяє визначити і зрозуміти, які сфери є пріоритетними для співпраці і як їх можна в подальшому розвивати.

Для кращого розуміння методологічних основ регіонального аналізу політики Вишеградської групи стосовно України до прикладу можна розглянути статтю *Economic Relations of Ukraine and Visegrád Group Countries: Achievements, Problems, Prospects* авторства Василя Герасимчука та Світлани Андрос. У цій статті досліджено стан, проблеми та перспективи розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та країнами Вишеградської групи в контексті європейської інтеграції України [16]. Методологія статті ґрунтується на використанні аналізу статистичних даних, що дозволяє відстежити динаміку торговельно-економічного співробітництва між країнами. Порівняльний підхід дозволяє виявити відмінності та зокрема спільні риси в економічній політиці країн V4 стосовно України. Системний аналіз дає змогу дослідити вплив політичних, економічних і інституційних факторів на розвиток відносин.

Я вважаю, що цей підхід є корисним, оскільки дозволяє отримати чітке уявлення про співпрацю України з Країнами V4, узагальнити проблеми, з якими стикаються сторони, та визначити перспективи їх подолання. Ці методи забезпечують аргументованість висновків, що робить дослідження надійним джерелом для подальших аналізів у цій сфері.

У бакалаврській роботі я застосувала комплекс методів, зокрема історичний та описовий методи, які дозволили простежити розвиток подій і явищ у хронологічній послідовності. Контент-аналіз використовувався для систематичного вивчення текстових джерел і виявлення ключових тенденцій у політиках країн V4 щодо України. Порівняльний аналіз допоміг оцінити підходи й стратегії Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини у сфері співпраці з Україною, визначити спільні риси та відмінності.

Серед теоретичних підходів використано інституціональний та функціональний. Інституціональний підхід зосередився на визначенні ролі міжнародних організацій і формальних структур, які регулювали співпрацю між державами. Функціональний підхід проаналізував конкретні форми практичної взаємодії між державами регіону у різних сферах.

Зокрема, застосовано підхід, який підкреслює, що країни Вишеградської групи підтримують Україну по-різному, і ця підтримка значною мірою залежить від внутрішньої політики кожної держави.

РОЗДІЛ 2

ВИШЕГРАДСЬКА ГРУПА ТА ЇЇ РОЛЬ ЯК РЕГІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ

2.1 Вишеградська група та її стратегічні ініціативи в Центрально-Східній Європі

Вишеградська група (спочатку V3, з 1993 року V4) була заснована 15 лютого 1991 року президентами Польщі, Чехословаччини та Угорщини після зустрічі у Вишеграді. Спочатку це була трійка через те, що Чехословаччина була єдиною державою на той час, а після розпаду Чехословаччини у 1993 році до групи приєдналася Словаччина. Створення Вишеградської групи було зумовлене як внутрішніми чинниками — спільною географією, історією і культурою трьох країн, так і зовнішніми — спільними реакціями на політичні зміни, трансформації та виклики періоду перебудови. Це об'єднання стало платформою для координації реформ і демократичного розвитку в регіоні [6, с.77-78].

Ці спільні риси і подібності суттєво вплинули на формування «центральноєвропейської ідеї» в кожній з трьох країн. Об'єднання стимулювали загрози з боку непередбачуваної політики Радянського Союзу та його спроби відновити імперію, а також прагнення приєднатися до євроатлантичних інституцій. Ці фактори стали поштовхом до створення спільної стратегії співпраці між лідерами Польщі, Чехословаччини та Угорщини.

Вишеградське співробітництво було започатковане з метою ліквідації інституцій Східного блоку (наприклад, Варшавського договору), сприяння стабілізації зміни режимів та євроатлантичної інтеграції. Польща, спираючись на своє історичне розташування між цими двома світами — Заходом і Сходом, мала на меті відкритися на зустріч Півдню та ввійти в

структуру Центральної Європи. Чехословаччина, особливо Чеська Республіка, як найбільш розвинена країна регіону, була більш скептично налаштована щодо співпраці і зосередилася на незалежній, швидкій інтеграції із Заходом. [19]

Угорщина також мала конкретну мету: поліпшити долю угорців, котрі мешкали поза її рубежами, і прагнула сприяти цьому, посиляючись на права меншин, щоправда, ці зусилля не стали фокусом спільної політики. Однак з середини 1990-х років співпраця поступово послабилася, оскільки країни-учасниці зосередились на власному входженні до ЄС та НАТО, а також на частих двосторонніх політичних сутичках (скажімо, чесько-польські, словацько-угорські розбіжності).

За керівництва словацького Мечіара та чеського Вацлава Клауса співпраця між країнами Вишеградської четвірки майже зупинилася. Клаус мав переконання, що Чеська Республіка здатна прискорити свій шлях до Євросоюзу, здобувши самостійність від решти країн Вишеградської групи. Водночас, позиція Польщі та Угорщини вказувала на прагнення зберегти співпрацю, про що засвідчила їхня спільна заявка на вступ до ЄС, подана у 1994 році. І хоча політична співпраця відійшла на другий план, економічна співпраця — переважно в рамках Центральноєвропейської асоціації вільної торгівлі — посилилася, оскільки створення ринкової економіки та трансформація зовнішньої торгівлі відповідали спільним інтересам. Політична взаємодія у Вишеградській четвірці поновилася тільки після 1998 року. Саме тоді змінилися уряди, які до того були налаштовані проти співпраці. Нові політичні сили виявились значно відкритішими до кооперації [19, с. 21].

Протягом ХХ століття країни Центральної Європи не мали можливості вільно розвивати регіональне співробітництво через вплив зовнішніх сил. Вишеградська четвірка стала першою ініціативою, що виникла з власної волі цих країн для досягнення спільних цілей. Незважаючи на виклики, співпраця між Чехією, Польщею, Словаччиною

та Угорщиною не лише збереглася, а й зміцнилася з часом. Вони продовжили партнерство навіть після вступу до ЄС, об'єднавши зусилля на основі спільної історії та прагнень.

Розширення ЄС за участі країн Вишеградської четвірки посилило географічне та політичне значення Союзу, покращуючи спільну зовнішню політику та безпеку. Усі учасники поділяють основні принципи ЄС, що забезпечує їхню згуртованість і надійність у кризові періоди. Група підтримує подальше розширення ЄС, відкритість до Австрії та Словенії, а також тісніші зв'язки з Україною. Володіння знаннями про місцеві особливості, а також історико-культурна близькість V4, є важливими чинниками для більш ефективної дипломатичної роботи в східноєвропейському регіоні.

Однією з ключових спільних цілей Вишеградської четвірки є забезпечення рівноправного ставлення до них, як і до держав-засновників Європейського Союзу. Лідери країн Вишеградської групи погодилися, що взаєморозуміння та злагодженість значно підвищуються, коли люди краще знають культурну спадщину та звичаї сусідів. З цією метою вони раніше організовували культурні заходи, театральні фестивалі та фольклорні програми, тощо. Західна Європа, у свою чергу, сподівалася, що така співпраця стане добрим прикладом для майбутніх членів ЄС і навчить їх мислити в європейському регіональному контексті [19, с. 22-23].

Вишеградська співпраця, попри свої значні досягнення, стикається з низкою проблем та труднощів, які ускладнюють її подальший розвиток. Однією з головних проблем є розбіжності в політичних і економічних інтересах країн-членів. Як і раніше зазначалося, Вишеградська група зіштовхується з викликами, спричиненими глобальними змінами, такими як енергетичні кризи або міграційні проблеми, де відсутність єдності в підходах часто стає на заваді ефективній співпраці.

Політичні розбіжності у Вишеградській четвірці загострилися на тлі війни Росії проти України, яка спричинила міграційну кризу та різні

оцінки дій РФ. Невизначеність у політиці США та зростаючий вплив Китаю також змінюють зовнішньополітичні пріоритети країн-членів. Попри це, усі чотири держави підтримують співпрацю в рамках НАТО та ЄС.

Варто згадати міграційну кризу 2015 року, яка виявила глибинні соціальні та політичні розбіжності. Усі країни Вишеградської четвірки висловилися проти квот на розподіл біженців, проте мотивація й риторика кожної з них мала свої національні акценти. У Чехії та Словаччині це були побоювання перед ісламом, у Польщі — турбота про збереження християнських цінностей, в Угорщині — побоювання за національну безпеку. Відтоді питання міграції та спільна позиція з цього приводу почали з'являтися у заявах Вишеградської четвірки та у програмах головувань країн з 2015 року, вперше — у спільній заяві прем'єр-міністрів на зустрічі в Братиславі 19 червня 2015 року, що завершувала головування Словаччини у V4. Спільні дії проти міграції можна навіть розглядати як ренесанс Вишеградської четвірки, адже це не лише означало суттєвий перелом у регіональній співпраці, а й сприяло авторитету групи у політичній сфері [24, с. 145].

Основною дилемою міжнародних відносин залишається розрив між економічною та політичною глобалізацією. Економічні процеси стрімко виходять за межі національних кордонів, формуючи глобальні ринки, тоді як політичні інститути здебільшого залишаються на рівні держав. На тлі зростання світової економіки політичні механізми залишаються в межах застарілих інститутів, що зумовлює потребу в новій глобальній правовій системі. Вишеградська група також стикається з наслідками цієї диспропорції: економічна конкуренція між її членами за інвестиції та ринки знижує рівень солідарності та ускладнює регіональну співпрацю, попри формальну підтримку спільних цілей. Хоча співпраця декларується як пріоритет, на практиці кожна держава змагається за залучення прямих

іноземних інвестицій і зосереджена на захисті власних економічних інтересів [29, с. 26].

Ще одним важливим напрямом розвитку є зміцнення транспортної та енергетичної інфраструктури, зокрема через проекти типу «Північ–Південь», що спрямовані на зниження енергозалежності від Росії та покращення логістики, зміцнюючи економіку й безпеку країн Вишеградської четвірки. Також особливо серйозним викликом для країн Вишеградської групи є активна інформаційна та дезінформаційна діяльність Російської Федерації. Москва цілеспрямовано формує проросійські медіа, аналітичні центри й громадські організації, які поширюють вигідні Кремлю наративи. Найбільш яскраво ця стратегія проявляється в Угорщині, де державна риторика часто співпадає з російською, а також у Словаччині, де проросійські сили мають відчутну підтримку. Такі інформаційні впливи спрямовані на підірив єдності Вишеградської групи, ослаблення довіри до НАТО й ЄС, дискредитацію України та посилення євроскептичних і антиукраїнських настроїв у суспільстві.

Зважаючи на окреслені виклики, Вишеградська група продовжує демонструвати перспективи для активнішої взаємодії. Однією з ключових переваг є галузь безпеки та оборони. А показовим прикладом слугує створення Вишеградської бойової групи (EU V4 Battlegroup), що стала практичним підтвердженням оборонного партнерства. Її було вперше розгорнуто у 2016 році, і понад 3 700 військовослужбовців з країн V4 брали участь у спільних операційних навчаннях [22, с. 51-54]. Мотивація країн V4 до створення спільної бойової групи посилилася через зростаючі вимоги щодо зміцнення військового потенціалу ЄС, викликані збільшенням загроз безпеці з боку сусідніх європейських країн, а також активізацією ініціатив з координації та розподілу ресурсів на тлі постійного скорочення оборонних витрат. Найбільший внесок у цю ініціативу забезпечила Польща, за нею — Чехія, Угорщина та Словаччина.

Було прийнято рішення надати цій ініціативі постійний характер для зміцнення регіональної оборонної інтеграції. Це відкриває можливості для формування спільної оборонної інфраструктури, уніфікації підходів до військового планування й обміну стратегічною інформацією [22, с. 55-58].

Не менш перспективним є напрямок цифровізації та інноваційної інтеграції. Також держави здатні координувати дії в сфері розбудови цифрової економіки, підтримки стартапів, забезпечення кібербезпеки, а також у дослідницьких програмах з штучного інтелекту, захисту інформації та технологій для потреб оборони. Подібна взаємодія сприятиме посиленню регіональної конкуренції та забезпечить ефективнішу інтеграцію у єдиний цифровий ринок Європейського Союзу.

Таким чином Вишеградська група залишається важливим регіональним гравцем у Центрально-Східній Європі, чия ефективність залежить від здатності держав адаптуватися до сучасних викликів, досягати консенсусу та долати внутрішні розбіжності. Спільні зусилля V4 забезпечують регіональну стабільність, безпеку та тісну взаємодію з європейськими партнерами. Група відіграє роль мосту між Східною та Західною Європою, сприяючи діалогу між Україною, ЄС, НАТО та Росією. Також активно працює над поглибленням безпеки, енергетичного співробітництва та підтримкою ідеї єдності Європи без поділів, виступаючи посередником у регіональних кризах і енергетичних питаннях.

2.2 Вишеградська група як регіональне об'єднання та її вплив на політику щодо України

Відносини України з Вишеградською групою стали важливою складовою регіональної співпраці у Центрально-Східній Європі, спрямованою на стабільність, безпеку та євроінтеграцію. З 2004 року Україна неодноразово брала участь у самітах V4 у форматі «V4+». Після політичних змін 2004 року та вступу країн V4 до ЄС співпраця значно поглибилася.

Зважаючи на досвід країн Вишеградської четвірки, в Україні спостерігається активізація євро регіональної співпраці у різних сферах. Ця співпраця відбувається на чотирьох рівнях: міжнародному — для координації загальноєвропейських інтересів; державному — для узгодження національної політики з європейськими пріоритетами; регіональному — шляхом співпраці прикордонних регіонів сусідніх держав; та місцевому — у вигляді безпосередньої взаємодії між громадами.

Застосування напрацьованих Вишеградською групою підходів здатне посилити інтеграцію України та зміцнити її відносини з ЄС й сусідами. Слід зазначити, що протягом усього цього часу держави Вишеградської четвірки, і до вступу в ЄС, і особливо після нього, виступали локомотивом змін у сприйнятті України в Брюсселі та активно підтримували ідею важливості її європейської інтеграції. [58, с. 30]

Загалом, співпраця між Україною та Вишеградською групою проходила три основні етапи. Перший (1991–2004) охоплював період від заснування V4 і здобуття Україною незалежності до вступу країн-членів до ЄС і подій Помаранчевої революції, що відкривали нову сторінку у відносинах та позначалися поступовою відмовою від багатовекторності. Другий етап (2004–2014) проходив у форматі сподівань і розчарувань: за президентства Віктора Ющенка Україна декларувала зближення з

Європою, однак за правління Віктора Януковича спостерігалось повернення до проросійського вектора. Третій етап, що розпочався у 2014 році, позначався посиленням співпраці після Революції Гідності, підписанням Угоди про асоціацію з ЄС та активізацією взаємодії з країнами Вишеградської групи на тлі нових геополітичних викликів [58, с. 29].

Центральноевропейські країни прагнуть створити зону безпеки та стабільності поблизу своїх кордонів, підтримуючи неавторитарні політичні режими. Для досягнення цієї мети вони активно застосовують політичний вплив, встановлюють контакти з місцевими органами влади та громадянським суспільством. Водночас, економіки цих держав вишукують свіжі перспективи для інвестицій та реалізації продукції, які здатна запропонувати Україна. Окрім того, вирішальне значення має залучення України до формування стійких ланцюгів постачання енергетичних ресурсів. Відтак, закріплення політичної асоціації між Україною та ЄС, а також підписання угоди про зону вільної торгівлі є першорядними для національних інтересів Центральної Європи. Транскордонне та міжрегіональне партнерство відіграє ключову роль у співпраці України з країнами Вишеградської четвірки, як складова європейської інтеграції. У 2005 році Україна та Словаччина оновили угоду про транскордонне співробітництво, а в період 2004-2006 років за підтримки Європейської Комісії стартували «сусідські програми». Україна взяла участь у трьох з них: з Польщею та Білоруссю, з Угорщиною і Словаччиною, а також з країнами Центральної та Східної Європи. Це дало змогу спільно формувати пріоритети та створювати керівні органи для розвитку співпраці. Наразі транскордонна та міжрегіональна співпраця між Україною та Вишеградською четвіркою розгортається через низку ключових напрямків: впровадження програм сусідства, діяльність єврорегіонів, залученість до міжнародних регіональних організацій та асоціацій, а також укладення міжрегіональних угод про співробітництво з

усіма країнами V4, до яких активно долучені такі українські області, як Львівська, Волинська, Вінницька, Чернівецька, Закарпатська та інші [2, с. 228].

У 2010–2013 роках Україна декларувала курс на євроінтеграцію, готувала Угоду про асоціацію з ЄС та залишалася активним учасником «Східного партнерства». Це сприяло поглибленню співпраці з країнами Вишеградської групи, які виступали провідниками євроінтеграційного досвіду для України. З 2011 року країни Центральної Європи висували себе на роль координаторів "Східного партнерства". Це було обумовлено їхнім поглибленим розумінням викликів, що постали перед східними сусідами, їхнім досвідом у впровадженні європейських норм та прагненням забезпечити стабільність поблизу власних кордонів [2, с. 229].

Водночас нові члени ЄС не мали достатнього фінансового та матеріального забезпечення для повної реалізації цих масштабних планів. Відтак вони активно шукали можливості залучення додаткових ресурсів ззовні, зокрема через міжнародних партнерів та фінансові інституції.

Після подій Революції Гідності, анексії Криму та розв'язання російської військової агресії проти України у 2014 році, формат «V4+Україна» увійшов у кардинально новий етап. Вишеградська четвірка оперативно зреагувала на події в Україні: тільки протягом 2014 року відбулося вісім зустрічей на високому рівні, присвячених ситуації в державі. 29 січня 2014 року було оприлюднено Спільну заяву прем'єр-міністрів Вишеградської групи, де вони засудили насильство на Майдані та закликали до мирного вирішення конфлікту. У наступні місяці лідери V4 неодноразово підкреслювали підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, зокрема у спільній заяві від 4 березня 2014 року. Одним із ключових питань упродовж багатьох років під час усіх формальних та неформальних переговорів між керівництвом України та країнами Вишеградської четвірки залишалася проблема візового режиму, насамперед його лібералізація. Підписання Угоди про малий

прикордонний рух стало першим практичним кроком до безвізових поїздок громадян України до країн ЄС. Однак, як зазначали європейські експерти, запропонована дорожня карта до безвізового режиму не гарантувала миттєвих змін, адже передбачала низку жорстких вимог з боку Євросоюзу. Водночас, завдяки регулярним зустрічам та досягнутим домовленостям між Україною та країнами Вишеградської групи, ці процеси крок за кроком втілювалися в реальність. Успішна реалізація Плану дій ЄС щодо лібералізації візового режиму, які відповідного Національного плану України, підкреслила результативність такої співпраці. З 1 липня 2013 року набрала чинності Угода про спрощений порядок оформлення віз для українців, що стало важливим етапом на шляху до повної відміни віз [2, с. 230].

З того часу держави Вишеградської групи стали активними адвокатами України на міжнародній арені, підтримуючи її євроатлантичні прагнення. Їхня допомога виявлялася як у політичних заявах, так і в практичних кроках — зокрема, у сприянні підписанню та ратифікації Угоди про асоціацію України з ЄС, що згодом стало основою для запровадження безвізового режиму для українців. Країни В4 також брали участь у гуманітарній, економічній і безпековій підтримці України після початку війни.

Вишеградська четвірка — Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина — разом з Україною мають значний потенціал для створення енергетичного союзу, адже їхнє вигідне географічне розташування робить їх ключовими транзитерами російського газу до Європи. У 2019 році через українську газотранспортну систему пройшло близько 80 млрд кубометрів газу, що становило майже половину російського експорту до Європи та Туреччини, підкреслюючи стратегічну роль України. Для країн Вишеградської групи важливо зберегти цей транзит, який забезпечує стабільність поставок і уникнення значних фінансових витрат на альтернативні маршрути. Хоча з 2020 року з'явилися нові газопроводи, як «ТуркСтрім» і «Північний потік-

2», український маршрут залишався найвигіднішим для Росії, адже припинення транзиту могло коштувати їй до 5 млрд євро щорічно. В разі зупинки транзиту країнам V4 довелося б шукати нові маршрути, що вимагало б значних інвестицій, частково навіть російських [25]. На початок 2025 року транзит російського газу через Україну офіційно припинився після завершення п'ятирічного контракту. Це рішення ухвалили з міркувань національної безпеки, а в Європі його розцінили як реакцію на російський енергетичний тиск.

Підсумовуючи, Вишеградська група як регіональне об'єднання відіграє ключову роль у підтримці євроінтеграції України, що сприяє не лише розвитку самої України, а й обмежує вплив Росії на сусідні країни. Для Вишеградської четвірки це має стратегічне значення, адже стабільна і безпечна Україна посилює їхній суверенітет і захищає регіон від прямого російського втручання. Отже, підтримка України з боку Вишеградської групи є не тільки виявом єднання, але й ключовим елементом їхньої політики безпеки.

РОЗДІЛ 3

ПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ ЩОДО УКРАЇНИ

3.1 Відносини України з Польщею та Словаччиною в контексті Вишеградської групи

У контексті Вишеградської четвірки підходи до України не завжди сходилися в єдиному руслі. Варто зосередитись на українсько-польських та українсько-словацьких взаєминах, що вкорінені у сивій історії та мають сучасний стратегічний інтерес. Польща виступає одним з найголосніших захисників України на світовій сцені, виступаючи важливим партнером у сфері оборони, економічного розвитку та постачання енергії. Словаччина теж підтримує прагнення України до євроінтеграції, бере участь у міжнародних проектах підтримки та демонструє зацікавленість у стабільності в прикордонній зоні.

Польща, будучи єдиною серед Вишеградської четвірки з виходом до моря, межує не лише з Україною, але й з Росією. Вона також є найбільшою за кількістю населення країною у V4.

Попри те, що Польща має найбільший ринок у Вишеградській групі, варто зауважити, що сукупно ринки Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини разом формують найбільший у світі ринок збуту для Німеччини. Чехія відіграє важливу роль для Польщі як торговельний партнер. Залежно від року, вона посідає друге чи третє місце серед найважливіших ринків для Польщі, поступаючись лише Німеччині [30].

Словаччина має спільний кордон з Україною протяжністю 97 км, що зумовлює її значущість як безпосереднього сусіда в геополітичному та економічному вимірах. Це сприяє розвитку транскордонної співпраці та зміцненню двосторонніх відносин. Разом з тим, попри те що словацький та угорський ринки за своїми масштабами поступаються польському й

чеському, вони продовжують відігравати важливу роль як торговельні партнери України в межах Європейського Союзу [32].

Щодо польсько-українських взаємин, важливо підкреслити, що від початку 1990-х років Польща послідовно підтримувала Україну на її шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції, формуючи образ «адвоката» України в європейських структурах. Вже у 1995 році Варшава висунула ініціативи, які підтримували рух України до європейських організацій, наприклад, Центральноевропейської ініціативи. У період 1996-1999 років, на тлі взаємної орієнтації обох країн до вступу в НАТО та ЄС, стосунки між Польщею та Україною отримали стратегічне значення. Польща, ще маючи статус кандидата, енергійно відстоювала інтереси України в західних організаціях. Після приєднання Польщі до НАТО у 1999 році, попри занепокоєння, що вона віддалиться від Києва, Варшава, навпаки, активізувала співпрацю, заснувавши постійну українсько-польську конференцію з питань євроінтеграції. Головним завданням конференції було ділитися досвідом європейської інтеграції та сприяти реформам в Україні [57, с. 44-45].

У 2001 році, завдяки активній участі Польщі, Європарламент прийняв резолюцію щодо Спільної стратегії ЄС у відносинах з Україною, підкресливши її значення для стабільності в Європі. Після вступу Польщі до Європейського Союзу у 2004 році, вона стала першою країною-членом, яка відкрито й системно висловила підтримку євроінтеграційним планам України. Польща не тільки виступала за надання Україні статусу країни з ринковою економікою, але й започаткувала створення Європейського фонду демократії, щоб підтримати українські реформи.

Незважаючи на деякі розбіжності між Варшавою та Брюсселем на початку 2000-х щодо стратегії стосовно України, польська активність поступово вплинула на формування загальноєвропейської політики в напрямку Східного партнерства. У період після Помаранчевої революції, що відбулася 2004 року, відзначалося помітне зближення між Україною та

Європейським Союзом. Варшава активно підтримувала не лише підписання, а й подальшу ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (яка була ратифікована польським сеймом у 2014 році). Крім того, Польща активно сприяла скасуванню візового режиму для українських громадян і висловлювалася за розширення формату міжнародних переговорів щодо збройного конфлікту на сході України, зокрема, шляхом залучення Польщі до так званого "Нормандського формату" [57, с. 46-47].

З 2006 року відносини між Україною та Польщею зазнали помітного поживлення та стали стратегічними. Знаковою подією стало спільне вшанування пам'яті жертв у селі Павлокома 13 травня 2006 року за участю президентів обох країн. Того ж року відбулося п'яте засідання українсько-польської міжурядової ради, присвячене координації міжрегіональної співпраці. Важливий поштовх двосторонній взаємодії дало рішення УЄФА від 18 квітня 2007 року щодо спільного проведення Євро-2012 у Польщі та Україні. З огляду на це, було створено українсько-польський комітет для підготовки чемпіонату, який складався з 11 робочих груп. Під головуванням прем'єр-міністрів відбулося декілька координуючих зустрічей [23, с. 123-124]. У 2007 році президенти обох країн спільно взяли участь в урочистостях до 60-ї річниці операції «Вісла». Співпраця тривала й у 2008 році: президенти Польщі та України зустрічалися 11 разів, аналогічну кількість зустрічей мали міністри закордонних справ. 28 березня 2008 року в Києві було укладено Угоду про малий прикордонний рух, що офіційно набула чинності 1 липня 2009 року. У червні 2008 року вперше зустрілася міжпарламентська група Верховної Ради України, Сейму Литви та польського Сейму. В жовтні того ж року у Луцьку провели чергове засідання Ради з міжрегіональної співпраці. У останні роки головування Віктора Ющенка відносини між Польщею та Україною зазнали певного погіршення. 20 січня 2010 року, вже на фініші свого президентства, Ющенко скріпив підписом указ про надання Степанові Бандері звання «Герой України». Від лютого 2010 року, з настанням

каденції Віктора Януковича, вектор зовнішньої політики України зазнав трансформацій: співпраця з Росією вийшла на новий рівень активності. Водночас, у березні того ж року Янукович продемонстрував зацікавленість у співробітництві з Європейським Союзом, здійснивши візит до Брюсселя.

Вересень та грудень 2010 року відзначились візитами українських державних посадовців до Польщі, де обговорювалось питання підготовки до Євро-2012 та було закріплено Протокол про спільні дії у цій сфері. Українсько-польська співпраця набула особливого значення для української Полонії. Між іншим, задекларовані на найвищому державному рівні добрі міждержавні відносини між Україною та Польщею сприяли позитивним змінам у ставленні до поляків як до національної меншини в Україні [23, с. 125-126].

У 2015 році, коли президентом став Анджей Дуда, польська зовнішня політика посилила свою активність щодо безпеки Східної Європи. Польща виступила за розширення Нормандського формату, посилення військової присутності НАТО у регіоні та створення нових альянсів у межах Балто-Чорноморського простору. Варто зазначити, що ці ініціативи були повністю сумісні з інтересами України [57, с. 45-47].

Міжрегіональна економічна співпраця між Україною та Польщею становить важливий елемент стратегічного партнерства обох держав. Вона є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центральної та Східної Європи. Загальновідомо, що обидві країни мають подібну економічну модель — індустріально-аграрну — а також схожу структуру господарства. Основними галузями промисловості в обох державах є машинобудування, хімічна, харчова, текстильна та легка промисловість. У транспортній сфері домінують залізничний, автомобільний, трубопровідний і повітряний види транспорту.

Також важливою складовою українсько-польських відносин є гуманітарна співпраця, яка охоплює розвиток освітніх, наукових та міжкультурних обмінів. «Стратегічний характер відносин України та

Польщі заклав підвалини системної, стійкої та стабільної політики в культурно-гуманітарній сфері. Основними формами українсько-польського співробітництва в культурно-гуманітарному просторі є фестивалі традиційної культури, ярмарки, спортивні заходи, обміни делегаціями, насамперед шкільною та студентською молоддю, театральними колективами, експозиціями музеїв, конференції, наукові семінари, співробітництво вузів, бібліотек, культурно-гуманітарна діяльність громадських організацій, проекти зі збереження культурної спадщини, дні добросусідства.» [8, с. 286].

Згідно з матеріалами Громадського Простору (аналітична стаття «Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми») було зазначено, що у Галичині діє широка мережа польських культурних товариств, які займаються відродженням мови, культури, традицій та освіти. Відбувається тісна співпраця з Польщею, підтримуються спільні ініціативи, проводяться Дні польської культури в Україні й української — в Польщі, молодіжні проекти, екуменічні заходи. Успішно втілюються культурні ініціативи, серед яких внесення дерев'яних храмів до переліку ЮНЕСКО, проведення фестивалів, створення музейних програм та участь у європейській програмі «Креативна Європа». [60].

Співробітництво у царині культури та гуманітарних питань між Україною та Польщею реалізується, зокрема, в контексті міжнародних організацій. До таких організацій відносяться: Асоціація європейських прикордонних регіонів, Союз європейських регіонів, Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи, а також ряд інших. Важливу роль у цьому процесі відіграють і ініціативи Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина), зокрема через Міжнародний Вишеградський фонд, який фінансує спільні українсько-польські культурні, освітні, наукові та молодіжні проекти.

У часовому проміжку з 2015 по 2018 рік, між Польщею та Україною виникло напруження, викликане спірними інтерпретаціями історичних

подій обох держав. Квітень 2015 року відзначився прийняттям Верховною Радою України так званих «законів про декомунізацію», котрі передбачали відповідальність за заперечення героїзму борців за незалежність України. Ці законодавчі акти викликали незадоволення у Варшаві. У 2016 році польський Сейм одностайно визнав Волинську трагедію як геноцид польського народу. Як відомо, напруга зросла у 2018 році, коли польський парламент затвердив зміни до закону про Інститут національної пам'яті, що уможлиблювали переслідування за заперечення "злочинів українських націоналістів" у період з 1925 по 1950 роки [60].

У 2022 році Польща активно налагоджувала політичний діалог з Україною та Литвою, підтримуючи реформи в Молдові та Грузії та їх територіальну цілісність. 5 квітня 2023 року Президент України Володимир Зеленський вперше відвідав Варшаву. На саміті обговорювали постачання зброї, спільне виробництво танкових снарядів, євроатлантичну інтеграцію України та участь польського бізнесу у відбудові економіки. Було анонсовано підготовку нової двосторонньої угоди для зміцнення співпраці. Але попри стратегічне партнерство між Україною та Польщею виникло напруження через «зернову кризу». Після виходу РФ із «зернової угоди» Україна почала шукати нові шляхи експорту зерна, головним маршрутом став транзит через Польщу [37, с. 213-236]. Єврокомісія скасувала мита й квоти для української продукції, відкривши можливість експорту до 45 країн. Проте перенасичення польського ринку українським зерном спричинило обурення місцевих фермерів і політичну напругу. Лідер правлячої партії Качинський оголосив заборону на ввезення українського зерна, а Україна у відповідь запровадила обмеження на імпорт польських товарів. Ситуацію ускладнили заяви польського прем'єра про припинення постачання зброї та образливі слова президента Дуди. Також скасування зустрічі президентів погіршило відносини. Водночас сторони погодилися шукати компроміс і підтримують транзит українського зерна до інших країн.

Важливо відмітити, що співпраця в рамках Вишеградської четвірки не передбачає постійної інституційної основи — її функціонування організовується через щорічне почергове головування, яке кожна країна-учасниця обіймає по черзі, починаючи з 1 липня й до 30 червня наступного року. У період з 2020 по 2021 роки головувала у V4 Польща, після чого цю естафету перейняла Угорщина. Польща серед своїх пріоритетів головування визначила посилення регіональної єдності, співробітництво у сфері безпеки, підтримку ініціативи східного партнерства, зокрема, України, а також відновлення економіки після пандемії COVID-19. У 2019 році польська дипломатія закликала найуспішніші країни Східного партнерства — Україну, Молдову та Грузію — перейняти досвід Вишеградської четвірки та створити подібний формат співпраці, що міг би стати новим політичним поштовхом для поглиблення відносин із Європейським Союзом, подібно до того, як це зробили країни Вишеградської групи на початку 1990-х років. У липні 2020 року Польща розпочала шосте головування у Вишеградській групі, зосередившись на європейському бюджеті 2021–2027, співпраці з Великою Британією, трансатлантичному партнерстві та розвитку Східного партнерства. Особлива увага була приділена підтримці України у трьох напрямках: політиці Східного партнерства, телекомунікації (звільнення частоти 700 MHz) та безпеці (підтримка євроатлантичної інтеграції України й Грузії). У рамках програми V4 East Solidarity на боротьбу з пандемією України надали понад 200 тис. євро. Відбулися численні зустрічі, культурні заходи та гуманітарна підтримка, що підкреслили солідарність Вишеградської групи з Україною [26, с. 28-29].

Головування Польщі у Вишеградській групі 2024–2025 років зосереджене на підтримці України, розширенні ЄС (Західні Балкани та Східне партнерство) і посиленні Міжнародного Вишеградського фонду з бюджетом 11 млн євро для розвитку стипендій та грантів [54].

Відносини України зі Словаччиною у Вишеградській групі є стратегічно важливими для регіональної стабільності та євроінтеграції України. Словаччина підтримує українські пріоритети, зокрема в енергетиці та прикордонній співпраці. Попри час від часу виникаючі політичні перепони, Україна та країни Вишеградської четвірки засвідчують взаємне прагнення до розширення взаємодії у рамках Вишеградського формату.

Після набуття самостійності Чехія та Словаччина стартували зі схожих позицій. Їхня участь у Вишеградській групі у першій половині 1990-х виявилася скромною, і вже до середини десятиліття ці країни почали обмежувати розвиток співпраці V4. У 1990-х співпраця Чехії та Словаччини була переважно економічною. На початку 2000-х у Вишеградській групі визначили нові пріоритети: ЄС, безпеку, кордони, боротьбу зі злочинністю та освіту. У 2004 році заснували Форум Регіонів V4 для зміцнення співпраці місцевих громад, зокрема на українсько-словацькому кордоні [1, с. 216-221].

Щоб зрозуміти суть Вишеградської групи, необхідно врахувати її значення в стратегіях малих держав, зокрема Словаччини та Чехії, де вона виступає як додатковий інструмент. V4 не позиціонує себе як самостійне об'єднання, воно сприяє зусиллям країн-учасниць на шляху інтеграції в європейські та трансатлантичні структури, а нині – в укріпленні їхніх позицій в Європейському Союзі. Завдяки V4 Словаччина, як і всі інші члени, головуючи в групі, має можливість представляти інтереси 60 мільйонів центральноєвропейців. Вишеградська група відкриває Чехії та Словаччині виняткові шанси рішуче впливати на регіональні події та просувати свої зовнішньополітичні пріоритети, не наражаючись на суперечки з найбільшими глобальними гравцями. Завдяки цій системі, обидві держави мають змогу підтримувати важливі починання, у тому числі стосовно України. Вони рішуче підтримують Київ, наголошуючи на російських порушеннях міжнародного права. Водночас, вони координують

свої дії в межах V4, що дає можливість уникнути безпосереднього політичного втручання або загострення існуючих на глобальному рівні протиріч [26, с. 16-19].

Словаччина, як член Вишеградської групи, підтримує тісні відносини з Україною в автомобільній галузі, торгівлі, енергетиці та безпеці. У 2014 році торгівля між країнами склала понад 1,1 млрд доларів, при цьому Україна мала позитивне сальдо. Водночас прямі словацькі інвестиції в Україну становили 75,1 млн доларів. Зокрема співпраця у рамках Вишеградської четвірки сприяє розвитку регіональних проєктів, особливо Карпатського єврорегіону, що покращує інфраструктуру та зміцнює економічні зв'язки. Значну роль у цьому відіграє ініціатива INTERREG, яка стимулює транскордонну взаємодію між країнами ЄС і сусідами [10, с. 72-75].

У програмі Словацького головування в Раді Європейського Союзу 2016 року (Programme of the Slovak Presidency of the Council of the European Union) зазначається: «The Slovak Presidency will provide all possible assistance to the European External Action Service (EEAS) and the European Commission in implementation of the European Neighbourhood Policy (ENP). A strong political impetus will be given to the Eastern Partnership Policy and the implementation of the commitments from the Riga Summit 2015. The Presidency will promote deepening relations and political dialogue with neighbouring countries with a particular focus on securing their stability. It will assist in advancing political association and economic integration of Ukraine, Republic of Moldova and Georgia.» (у перекладі: «Словацьке головування надаватиме всю можливу допомогу Європейській службі зовнішньої діяльності (ЄСЗД) та Європейській Комісії у реалізації Європейської політики сусідства (ЄПС). Буде надано потужний політичний імпульс політиці Східного партнерства та виконанню зобов'язань Ризького саміту 2015 року. Головування сприятиме поглибленню відносин та політичного діалогу з сусідніми країнами з особливим акцентом на забезпеченні їхньої

стабільності. Воно допомагатиме у просуванні політичної асоціації та економічної інтеграції України, Республіки Молдова та Грузії.») [47, с. 15].

У підсумку, головування Польщі у Вишеградській групі стало важливим етапом у співпраці з Україною. Воно охоплювало політичні, економічні, гуманітарні та культурні питання, сприяючи стабільності в Східній Європі. Що стосується Словаччини, є очевидним, що в рамках Вишеградської четвірки (V4) вона виконує значну роль у підтримці України. Відтак, Словаччина, як і раніше, залишається вірним союзником, докладаючи зусиль для підтримки України в її прагненні до змін: реформування, оновлення та зміцнення демократичних основ.

3.2 Відносини України з Угорщиною та Чехією в контексті Вишеградської групи

Відносини України з Угорщиною та Чехією в межах Вишеградської групи є важливою складовою регіональної політики співпраці та безпеки.

У період з 2000 по 2010 рік Угорщина розгорнула активну співпрацю з державами Східної Європи та Південного Кавказу, діючи в руслі Європейської політики сусідства, тим самим сприяючи поступу в напрямі європейської інтеграції та здійсненню реформ.

Угорщина останніми роками мала складні відносини з Європейським Союзом через політику уряду Віктора Орбана та зміни в Конституції 2013 року. Ці зміни критикували за обмеження свободи слова, послаблення ролі Конституційного Суду та втручання у духовне життя, що викликало напруженість з Брюсселем. В умовах таких проблем Угорщина шукала зміцнення партнерства зі східноєвропейськими країнами. Після ускладнення відносин з Білоруссю у 2012 році Будапешт відновив з нею діалог. Також проводилися переговори з Росією щодо співпраці в енергетичній сфері, зокрема щодо проекту «Південний потік» і АЕС у Пакші, проте конкретних домовленостей досягти не вдалося. На цьому тлі Угорщина активізувала співпрацю з Україною: у січні 2013 року, домовившись про реверс газу в обмін на українську електроенергію та підтримку євроінтеграції. Проте з 2011 по 2014 роки загострилися розбіжності через вимоги угорців щодо створення Притисянського автономного округу і надання угорській мові статусу регіональної на Закарпатті [27, с. 28-30].

Одним з головних каталізаторів для активізації Вишеградської групи стала міграційна криза 2015 року. Саме тоді країни V4 – зокрема, й Угорщина – постали єдиним фронтом проти ініціативи Євросоюзу щодо обов'язкових квот на розміщення біженців, що просували Німеччина та Франція. З того моменту голос Вишеградської четвірки, з якою прагне

поглиблювати співпрацю й Україна, почав звучати дедалі вагомніше на міжнародній арені. V4 також почала висловлювати узгоджену позицію з інших питань, наприклад, стосовно збереження повноважень національних держав у протистоянні централізаторським тенденціям Брюсселя. В останні роки зовнішньополітична стратегія Угорщини вирізнялася прагненням до балансу між євроінтеграційними процесами та розширенням економічних зв'язків поза межами ЄС. У цьому контексті країна проводила багатовекторну політику, зміщуючи акценти на зовнішньоекономічну співпрацю. Від 2014 року це підтверджувалось навіть на інституційному рівні — головне дипломатичне відомство отримало назву Міністерства міжнародної торгівлі та закордонних справ, що засвідчило пріоритетність економічного напрямку. Зокрема країна активно розвиває економічну дипломатію, прагнучи диверсифікувати торговельні зв'язки та зменшити залежність від окремих партнерів. Особливу увагу вона приділяє співпраці з Росією в енергетичній сфері. А взаємодія з іншими східними країнами, такими як Туреччина, Китай і Південна Корея, залишається менш активною. Водночас Угорщина розглядає Вишеградську групу як важливий політичний інструмент для відстоювання своїх позицій в ЄС. Спільні культурні та економічні основи країн V4 створюють підґрунтя для скоординованих дій, особливо коли йдеться про захист національних інтересів і підтримку конкурентоспроможності регіону [26, с. 8-13].

У програмі угорського головування Вишеградської групи на 2017–2018 роки, було підкреслено, що визначальним завданням для держав V4 є сприяння стабільності, модернізації та невідворотності зміну країнах Східного партнерства. Особливу увагу планувалося сконцентрувати на гарантуванні виразної європейської перспективи для країн-партнерів, що прагнуть посилення співпраці з Європейським Союзом, зокрема для України, Молдови та Грузії. Головування також передбачало активне залучення до підготовки саміту Східного партнерства, що відбувся у

листопаді 2017 року, з акцентом на необхідності визначення нових стратегічних цілей, чітких зобов'язань та досягнення конкретних результатів. Угорське головування наголосило на важливості взаємодії між країнами ЄС, інституціями та державами Східного партнерства, зокрема в проектах транскордонної співпраці, розвитку інфраструктури та ін. Окремим пунктом було питання дотримання прав людини в країнах-партнерах, яке Вишеградська група пообіцяла не ігнорувати. Щодо України, Грузії та Молдови, у центрі уваги залишалось закріплення досягнень і впровадження необхідних реформ, передбачених Угодами про асоціацію. Аналізувалося, яким чином ЄС міг підтримати ці процеси та оцінити прогрес, зокрема у трансформації економіки, боротьбі з корупцією, реформі державного управління та зміцненні громадянської безпеки, що сприяло підвищенню стійкості цих країн до загроз безпеці. Також країни Вишеградської четвірки підтвердили готовність підтримувати співпрацю НАТО з Україною, Грузією та Молдовою в рамках відповідних програм допомоги. Співпраця також передбачала роботу у сфері оборонної політики в форматах V4+Україна та V4+Молдова. При цьому основна увага була зосереджена на реформі оборонного сектору, кібероборони та боротьбі з гібридними загрозами [45, с. 12-15].

Під час головування Угорщини у Вишеградській групі (2021–2022) основна увага була зосереджена на підтримці євроінтеграції України, співпраці з НАТО, оборонним ініціативам та зміцненню енергетичних і інфраструктурних зв'язків із країнами Вишеградської четвірки. Окрім традиційної підтримки в контексті євроінтеграції, Угорщина також приділяла увагу розвитку культурних та людських зв'язків, допомагаючи Україні в захисті прав національних меншин, зокрема угорців, які проживають на території України. Угорщина традиційно фінансує розвиток угорської громади на Закарпатті, хоч розподіл допомоги часто залежить від політичних уподобань.

Позитивним чинником залишається зростання торгівлі та збереження угорських інвестицій в Україні. «До прикладу, за даними Національного банку України, станом на 31.12.2022 обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Угорщини в Україну склав 613,4 млн дол. США, що становить 1,2% від загального обсягу ПІІ в Україну. Обсяг прямих іноземних інвестицій з України в Угорщину становив 3,1 млн дол. США. За даними Державної митної служби України, за 11 місяців 2023 року загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Угорщиною становив 2,649 млрд дол. США. Обсяг експорту товарів з України до Угорщини склав 1,135 млрд дол. США, обсяг імпорту товарів – 1,514 млрд дол. США, сальдо негативне – 379 млн дол. США.» [63].

Важливо підкреслити, що Угорщина значно інвестувала в Україну, особливо в енергетичний сектор, банківський сектор та виробництво, що свідчить про їхню ключову роль в двосторонніх економічних зв'язках. Через ситуацію на сході України, що загрожує стабільності регіону, Угорщина висловлює занепокоєння. Відтак, з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, Угорщина опинилася єдиною країною в Європейському Союзі, що, по суті, підтримала позицію Москви, відмовившись підтримувати певні санкції ЄС — зокрема обмеження на російський нафтовий та газовий сектори [64].

Отже, політичні відносини Угорщини та України змінювалися під впливом євроатлантичної інтеграції України, російсько-українського конфлікту та захисту прав угорської меншини. Водночас, попри наявні політичні розбіжності, економічне співробітництво між двома країнами залишається стабільним, що свідчить про взаємне прагнення зберігати конструктивний діалог у стратегічно важливих сферах.

Взаємини України з Чеською Республікою у рамках Вишеградської групи складаються на основі історичних взаємодій, регіональних особливостей та геополітичних обставин. Попри те, що Чехія не межує з Україною, а її стратегічні пріоритети традиційно орієнтувалися на західні

країни, історична пам'ять, зокрема, спільне минуле із Закарпаттям у складі Першої Чехословацької Республіки, а також присутність чеської діаспори на Волині формують фундамент для посилення гуманітарної та регіональної співпраці. У контексті Вишеградської четвірки українсько-чеські відносини вирізняються порівняно меншою інтенсивністю, але зберігають перспективу для подальшого розвитку, що базується на спільних інтересах у питаннях європейської інтеграції, безпеки та міжрегіонального партнерства. Лише після приєднання до Європейського Союзу в 2004 році Чеська Республіка зосередила більше уваги на Східній Європі, зокрема підтримуючи такі ініціативи, як Східне партнерство, та ідею впровадження європейських норм. Цей напрям був спробою знайти своє місце в структурі Євросоюзу [27, с. 30-31].

Проте важливо наголосити, що спочатку Чеська Республіка не розглядала співпрацю з Україною як пріоритетну, але була змушена зважати на економічну залежність від східних ринків та стабілізаційну роль України в регіоні. Це спонукало чеську сторону розвивати відносини з Україною, що підтвердили візити міністрів у квітні 1993 року. Основна спрямованість українсько-чеських відносин визначалась українсько-чехословацьким Договором, який був парафований у Києві у травні 1992 року. Згодом розроблявся новий договір із урахуванням сучасних умов співпраці двох країн, а відносини набули стабільного та послідовного характеру, про що свідчать офіційні міждержавні візити [28, с. 172-174].

У журналістському аналізі "Чехи, як і чеська влада, поділені у ставленні до України" зазначається, що станом на 2016 рік, чеська політична верхівка мала протилежні погляди щодо України. Частина відкрито висловлювала підтримку українцям на тлі захоплення Криму та конфлікту на Донбасі, тоді як інші мали стримане ставлення до євроінтеграційних намірів України. Попри це, Чехія активно долучилася до гуманітарної підтримки: в її лікарнях проходили лікування поранені учасники протестів на Майдані та військовослужбовці з зони АТО. З

території Чехії надходила значна кількість гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб зі сходу України, а також для українських добровольчих батальйонів. Крім того, уряд Чеської Республіки започаткував спеціальну програму з навчання для біженців із зони бойових дій, демонструючи практичну солідарність з Україною [62].

Повертаючись до теми Вишеградської групи, варто наголосити на її особливому значенні для формування регіональної співпраці в Центральній Європі. Доктор наук, професор Університету імені Кардинала Стефана Вишинського Пйотр Байда звертає увагу на важливу історичну роль, яку відіграв президент Чехословаччини Вацлав Гавел у формуванні Вишеградської групи. Він наголошує, що саме Гавел був ідейним натхненником створення цього формату співпраці, що став відповіддю на нові політичні реалії Центральної Європи після падіння комунізму. Вацлав Гавел ініціював нові форми регіонального співробітництва, проте на початку не планував залучати Польщу до цього проекту. На конференції в Братиславі 1990 року він підтримав ідею створення Центральної Європи на основі дунайсько-адриатичних країн. [26, с. 17-18].

Професор Байда також підкреслює унікальність Вишеградської групи як своєрідного закритого об'єднання: від самого заснування формат V4 лишається незмінним, не залучаючи нових членів. Хоча з логіки функціонування міжнародних організацій це може видаватися не зовсім стандартним — адже більшість об'єднань прагнуть посилювати свій вплив через розширення — у випадку з V4 збереження складу виключно з країн-засновниць має важливе політичне та іміджеве значення. Для Чехії та Словаччини, зокрема, позиція країни-засновника важить значно більше, ніж потенційна участь у ширшому форматі, де цей престиж розділявся б з новими членами [26, с. 18-20].

Важливим вектором українсько-чеського партнерства є також розвиток співпраці в енергетичній, транспортній, машинобудівній галузях та сільському господарстві. Чехія бере участь у модернізації енергетичних

об'єктів в Україні, зокрема атомних електростанцій і теплоенергетики. Важливою складовою співпраці є також спільна робота з вирощування та переробки ріпаку для виробництва біопалива і шин. Чеська сторона послідовно підтримує стабільні поставки газу та електроенергії в Україну. Окрім того, країна сприяє модернізації українського енергетичного сектору та інтеграції країни до Енергетичного співтовариства.

У тексті Ольги Маджумдар на РБК-Україна висвітлюється, що у 2023 році кількість українців у Чехії зросла на 360 тисяч, що суттєво стимулювало розвиток підприємництва серед іммігрантів. До кінця третього кварталу майже 5 тисяч українців заснували власний бізнес, переважно у Празі. Найактивнішими галузями стали будівництво та переробна промисловість [59].

Чеське головування у Вишеградській здебільшого вирізняється раціональним підходом, спрямованістю на європейські принципи та сприянням регіональній єдності, що стає надзвичайно актуальним в умовах сьогоденних геополітичних негараздів.

У своїй дипломній роботі про Вишеградську четвірку після вступу до ЄС, Юрій Коудар описує чеське головування у 2007-2008 рр. На його думку основною метою зовнішньополітичної співпраці було зміцнення існуючих форм співпраці країн Вишеградської групи з іншими державами в форматі V4+ (зокрема з Бенелюксом, Північною радою, країнами Балтії, Україною, Молдовою чи Японією). Крім того, акцент робився на наданні розвитку допомоги для забезпечення регіональної стабільності, а також на спільних переговорах з США щодо усунення «візової невзаємності». Окрему увагу приділено питанням енергетики, шенгенської співпраці, підтримки кандидатур на вступ до ЄС і міжнародних організацій, а також пріоритетам тодішнього головування Словаччини в Комітеті міністрів Ради Європи. Особливо підкреслювалися тісні контакти з Україною та підтримка її інтеграційного та проєвропейського напрямку [34, с. 56].

Я вважаю, що поданий аналіз прозоро показує стратегічну націленість Вишеградської четвірки на посилення регіональної та міжрегіональної взаємодії після вступу до Європейського Союзу. Особливо важливою є орієнтація на формат V4+, який дає змогу країнам-учасникам не лише координувати спільні зовнішньополітичні позиції, а й активно інтегруватися у ширші європейські та трансатлантичні процеси. На підставі наведеного матеріалу можна дійти висновку, що підтримка України становить важливий елемент зовнішньополітичної стратегії Вишеградської четвірки. Це демонструє її геополітичну відповідальність та намір сприяти стабільності в регіоні, реалізуючи європейські цінності та стандарти.

У 2011–2012 роках під час свого головування у Вишеградській групі Чехія зосередилася на зміцненні співпраці в рамках Східного партнерства. Основний акцент було зроблено на проєктах у сфері міжособистісних контактів, академічної мобільності, освітньої співпраці та розширенні грантових програм Міжнародного Вишеградського фонду. Також Чехія ініціювала експертні консультації з країнами-партнерами, зокрема Україною, Молдовою, Грузією та Азербайджаном. Символічним кроком стала пропозиція створити Вишеградський дім в Україні [51].

Під час головування у Вишеградській групі в 2015–2016 роках Чехія виокремила енергетику як пріоритет. Особливу увагу було приділено підтримці реформ енергетичного сектору України в межах Енергетичного співтовариства, а також зміцненню співпраці з європейськими енергетичними об'єднаннями ENTSO-G та ETSO-E для забезпечення стабільного та безпечного енергозабезпечення в регіоні [53].

У рамках чеського головування у Вишеградській групі в період 2019–2020 років основна увага була зосереджена на поглибленні співпраці з НАТО та ЄС, зміцненні партнерства з Україною і Грузією, а також підтримці євроінтеграційних процесів країн Східного партнерства. Чехія активно сприяла реалізації Угоди про асоціацію та розвитку зони вільної

торгівлі, а також посиленню протидії гібридним загрозам і стратегічним комунікаціям у регіоні [52].

Таким чином можна зробити висновок, що головування Чехії у Вишеградській групі залишило помітний слід у розвитку взаємодії між державами-учасницями та країнами-партнерами, особливо з Україною. У періоди головувань було зроблено важливі кроки для посилення енергетичної безпеки, підтримки курсу партнерів на євроінтеграцію, а також стабільності у Східному партнерстві.

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

4.1 Вплив Вишеградської групи на підтримку України в умовах конфлікту з Росією

Навіть союзники, які мають відносно схожі розміри, військовий потенціал та географічну близькість до Росії, розходяться у своїй політиці щодо України. Найяскравіше це проявляється у Вишеградській групі, де політика варіюється від послідовної військової підтримки з боку Польщі до відвертої опозиції з боку Угорщини, символічної підтримки з боку Чехії та переходу від активної допомоги до її повного згортання з боку Словаччини. Позиція Словаччини у цьому контексті є менш стабільною, що зумовлено внутрішньополітичними змінами та неоднозначною риторикою окремих політичних сил [20, с. 2-3].

Угорщина проводить більш відособлену зовнішню політику, дотримуючись обережного ставлення до антиросійських санкцій. Це пояснюється як внутрішніми політичними чинниками, так і специфікою двосторонніх взаємин з Росією. Країна утримується від надання військової підтримки Україні, обмежує транзит зброї через свою територію, і регулярно виступає проти деяких антиросійських ініціатив у межах ЄС та НАТО. Як зазначає Ольга Денисяка (2025), уряд Угорщини незмінно наголошує на намірах утримуватися від прямої участі у військових діях. Аргументуючи свою позицію прагненням не допустити втягнення країни в конфлікт та уникнути перетворення Угорщини на можливу ціль для атак. Угорський уряд підкреслює свою відданість мирному розв'язанню конфлікту та дипломатії, обґрунтовуючи відмову від постачання та транзиту зброї міркуваннями безпеки власної країни [56].

У публікації на угорському офіційному новинному ресурсі Világgazdaság зазначається, що від початку повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році офіційна лінія поведінки Угорщини залишалася незмінною: держава не надсилала військової допомоги Україні ані у вигляді військових, ані у вигляді озброєння, а також не дозволяла транзит постачань зброї через українсько-угорський кордон. Цю позицію офіційно підтверджувало Посольство Угорщини в Києві [67].

Львівська міська рада зазначає, що під час офіційної зустрічі з міським головою Львова Андрієм Садовим, державний секретар Міністерства закордонних справ Угорщини Левенте Модьор повідомив, що третім країнам дозволялося використовувати територію Угорщини з метою транспортування озброєнь в Україну. Він підкреслив, що Угорщина не здійснюватиме постачання власного озброєння, що узгоджувалось з її стратегічною позицією, однак не перешкоджатиме транзиту військової допомоги з інших держав [61].

Петер Сіярто, міністр закордонних справ Угорщини, наголосив, що впродовж 2024 року угорський уряд все ще не планує долучатися до збройних поставок, але не перешкоджатиме іншим країнам-членам Євросоюзу робити це. Він підкреслив, що кожен уряд відповідальний перед власним народом за ухвалені рішення, зокрема в контексті використання фінансових ресурсів, які могли б бути спрямовані на підтримку соціальних груп, таких як фермери, замість того, щоб фінансувати постачання зброї. Міністр закордонних справ застеріг своїх колег від того, щоб поширювати санкції на ядерну енергетику, оскільки Угорщина категорично не підтримує таких дій. Він також нагадав, що 2023 року Росія була найбільшим постачальником урану для США, з обсягом угод, який перевищував мільярд доларів. Сіярто вважає, що це ставить під сумнів ефективність санкцій, і ЄС повинен ретельно оцінити їхні наслідки [44].

У жовтні 2023 року прем'єр Словаччини Роберт Фіцо оголосив про припинення військової допомоги Україні, залишивши підтримку лише у гуманітарній та цивільній сферах. Він підкреслив, що конфлікт не є справою Словаччини і вважає, що негайне припинення бойових дій — найкращий шлях для його врегулювання. До того ж, Фіцо дав зрозуміти, що Братислава не підтримає запровадження нових санкцій проти Росії без попереднього вивчення їх наслідків для словацької економіки.

На саміті прем'єрів Вишеградської четвірки 2024 року в Празі підтвердили єдність у підтримці України, незважаючи на різні підходи. Чехія очолила закупівлю артилерійських снарядів за межами ЄС, підтриману близько 15 країнами. Польща та Чехія наголосили на продовженні військової допомоги, а Угорщина і Словаччина виступили за швидке відкриття мирних переговорів. Зустріч пройшла у відвертій атмосфері, а розбіжності всередині групи визнано незначними. Також Польща та Україна регулярно координують підтримку з питань оборони, економіки та гуманітарної допомоги, зокрема провели дві ключові зустрічі між урядами для зміцнення співпраці. Як зазначалося у газеті Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр» 2 червня 2022 року, у Києві відбулися українсько-польські міжурядові консультації, у ході яких було підписано низку важливих угод про співробітництво. Серед іншого, досягнуті домовленості стосувалися розвитку українських громад, що є складовою частиною комплексного плану післявоєнного відновлення країни. Ці збори мали історичне значення, адже консультації такого високого рівня проводилися вперше. Відносини Польщі та України перейшли на найвищий рівень [12].

8 березня 2024 року у Варшаві пройшли чергові урядові консультації. Українську делегацію очолив Прем'єр-міністр Денис Шмигаль. Під час зустрічі було розглянуто цілий ряд важливих питань, зокрема щодо ситуації на кордоні, торгівлі сільськогосподарською продукцією та спільної оборони. В результаті обговорень було окреслено

конкретні заходи для вирішення наявних проблем та окреслено стратегічні перспективи для подальшого розвитку співпраці між країнами. Ці зустрічі заклали міцний фундамент для розширення співпраці між країнами. Особливий акцент було зроблено на поглибленні взаємин у військовій та фінансовій галузях, що дало поштовх до нових спільних проєктів таких як створення спільних підприємств для виготовлення зброї та техніки, а також підтримка України в її євроатлантичному курсі [4, с. 36-41].

На додачу до всього вищезгаданого велике значення мало у 2023 році питання спільних дій країн Вишеградської групи проти імпорту українського зерна. Під час зустрічі міністрів сільського господарства в Зноймо, Чехія, обговорювалися виклики, пов'язані з великими обсягами зерна, низькими цінами, переповненими складами та труднощами для фермерів. Учасники закликали Європейську Комісію вжити рішучих заходів на підтримку центральноевропейських фермерів, зокрема через розвиток наземних транспортних коридорів для експорту зерна за межі ЄС. Чехія запропонувала впровадити систему депозитів для забезпечення транзиту зерна через регіональні ринки до портів. Водночас Україна подала скаргу до СОТ щодо ліцензування експорту зерна в Польщу, Угорщину та Словаччину, що викликало критику цих країн як таке, що ускладнює пошук рішення. Всі сторони наголосили на необхідності узгодженого рішення на рівні Європейського Союзу [41].

Польща, Угорщина, Болгарія, Румунія та Словаччина зазнали економічних втрат через збільшення поставань українського зерна за низькими цінами. Через це на рівні ЄС було запроваджено тимчасові обмеження на імпорт пшениці, кукурудзи, ріпаку та соняшнику з України. Спочатку заходи почали діяти навесні, а пізніше були продовжені до осені з уточненим переліком товарів.

Країни Вишеградської четвірки та інші члени ЄС вимагали від Єврокомісії ввести імпортні збори на українське зерно, систему депозитів для транзиту та посилити контроль за експортом агропродукції з України.

Згідно з інформацією, наданою Європейською Комісією, після скасування загальноєвропейських лімітів на ввезення українського зерна в вересні 2023 року, Польща, Угорщина та Словаччина впровадили власні національні обмеження. Це було зроблено через негативний вплив надлишку зерна на місцевих фермерів і ринки. У 2024 році ситуація частково нормалізувалася завдяки двостороннім угодам між Україною та окремими країнами-членами Європейського Союзу. Зокрема, запрацювала система ліцензування, яка дозволила Україні узгоджувати обсяги експорту з сусідніми державами. Комісія також заявила, що готова повторно запровадити превентивні заходи після закінчення терміну дії чинного Регламенту про автономні торговельні заходи 5 червня 2023 року, поки триватиме виняткова ситуація на ринку [41].

Однак Польща та Угорщина час від часу поверталися до обмежень, породжуючи нові політичні суперечки. Європейська Комісія декілька разів висловлювала потребу у єдиному регуляторному механізмі, проте остаточного рішення так і не ухвалили.

На початку 2025 року в ЄС триває робота над регулюванням імпорту українського зерна. Експорт здійснюється через ліцензування, а контроль посилюється. До 5 червня 2025 року діють автономні торговельні заходи, які скасовують мита на більшість аграрних товарів з України, окрім деяких сільськогосподарських товарів (цукор, яйця, кукурудза тощо), для яких застосовується механізм екстреного гальма з тарифними квотами. Ці тимчасові заходи захищають ринки ЄС і місцевих фермерів, готуючи перехід до довгострокових угод у рамках Угоди про асоціацію [42]. Загалом Угорщина та Польща продовжують висловлювати стурбованість щодо неконтрольованого імпорту українського зерна, наголошуючи на потребі суворіших обмежень. На противагу їм, Чехія зі Словаччиною займають більш гнучку позицію, підтримуючи співпрацю та прагнення знайти спільне рішення в рамках ЄС.

Слід враховувати, що у відносинах між Україною та країнами Вишеградської четвірки в період повномасштабної війни не менш важливими, ніж аграрна торгівля, є питання енергетичної безпеки. Зокрема, це стосується транзиту природного газу, який залишається ключовим елементом регіональної стабільності та співпраці.

Транзит природного газу через Україну до Європи, що розпочався ще за часів СРСР у 1970–1980-х роках, залишався ключовим досягненням незалежної України з 1991 року, проте з початком конфлікту з Росією у 2014 році та будівництвом обхідних газопроводів, зокрема «Північного потоку-2», цей транзит зазнав значних викликів, а після закінчення контракту 2019 року сторони почали нові переговори за складними умовами. У грудні 2019 року, завдяки посередництву Європейської Комісії, було укладено новий п'ятирічний договір про транзит газу між Україною та Росією (2020–2024). Цей договір містив принцип, відповідно до якого російський «Газпром» був зобов'язаний сплачувати за транзитні потужності, незважаючи на реальний обсяг спожитого газу. Як відзначив віце-президент Єврокомісії Марош Шефчович, ця домовленість стала значущим кроком для гарантування енергетичної безпеки Європи [43].

З 2021 року Росія маніпулювала постачанням енергоносіїв, що спричинило газову кризу в Європі, а повномасштабне вторгнення у 2022 році остаточно зруйнувало стабільність у газовій сфері. Незважаючи на воєнний стан, Україна продовжувала транспортувати газ, але через окупацію частини Луганської області в травні 2022 року на пункті «Согранівка» було оголошено форс-мажор, що суттєво обмежило транзитні потоки. Наприкінці 2024 року транзит російського газу через Україну припинився, про що офіційно повідомила Європейська Комісія 2 січня 2025 року. Завдяки ефективній співпраці з країнами ЄС, постачання газу до Європи залишилось безперебійним. З метою послаблення залежності від російського газу, Європейський Союз затвердив Регламент (ЄС) 2024/1789, який встановлює комплекс дій для посилення енергетичної

безпеки. Серед найважливіших пунктів — диверсифікація каналів постачання природного газу, розбудова відповідної інфраструктури та формування стратегічних запасів [50].

Вишеградська четвірка — Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина — зіграли ключову роль у стабілізації енергетики Європи після початку війни в Україні, причому Польща та Чехія активно підтримували санкції проти РФ і розвивали інфраструктуру для імпорту альтернативного газу, зокрема скрапленого (LNG), щоб зменшити залежність від російського палива. Польща суттєво випередила інші країни ЄС у диверсифікації енергетики, запустивши перший завод зі зрідженого природного газу у 2016 році та імпортуючи газ із Катару й США. У 2022 році введено в експлуатацію Балтійський газопровід із Норвегії, що покриває потреби країни. Чехія знизила залежність від російського газу з 97% до 4% і з початку 2023 року припинила його імпорт, замінюючи норвезьким і скрапленим газом із Європи. Словаччина досі імпортує близько 60% газу з Росії, але веде переговори про нові джерела постачання. Угорщина, маючи тісні зв'язки з Росією, досі імпортує понад 80% газу з РФ, проте розширює енергетичні напрямки під впливом ЄС [70].

Як відомо, газопровід, що пролягає через територію України, являє собою один з ключових на сьогоднішній день шляхів постачання російського газу в Європу. Значна частка палива з Росії надходить через нього до Угорщини, Словаччини та Австрії. Після завершення транзитної угоди з Росією наприкінці 2024 року, постачання газу через Україну залишилось невизначеним. Україна відмовилась продовжувати контракт на старих умовах через політичні причини та тиск ЄС на диверсифікацію енергоносіїв. Євросоюз активно посередничав у переговорах і нарощував імпорт скрапленого газу зі США, Катару та Норвегії, щоб зменшити залежність від російського палива.

Використана в роботі публікація «Hungary: Energy Cooperation with Caspian Sea Countries», підготовлена Інститутом Europy Środkowej (Instytut

Europy Środkowej), є аналітичним коментарем, що надає експертну оцінку енергетичній стратегії Угорщини. Це глибокий аналіз співпраці країни з державами Каспійського регіону в контексті диверсифікації постачань нафти та природного газу. Публікація розглядає ключові елементи інфраструктури, які сприяють енергетичній безпеці Угорщини та її прагненню зменшити залежність від традиційних джерел постачання енергоресурсів. Зокрема, зазначає, Угорщина має розвинену інфраструктуру для диверсифікації постачання нафти та газу, отримуючи ресурси не лише з Росії, а й з Хорватії, Азербайджану та Казахстану. Газопроводи, що з'єднують країну з сусідами, розширюють можливості імпорту. Хоча Угорщина досі залежить від російських енергоносіїв, зокрема через проєкт АЕС Пакш-2, вона підтримує санкції ЄС проти Росії з певними винятками. Постачання російського газу через «Турецький потік» у 2024 році навряд чи зазнає суттєвих змін, забезпечуючи стабільність енергопостачання. Уряд Будапешта погодився обмежити експорт сирової нафти з Росії, надавши нафтопереробному заводу в Сажаломбатті відтермінування до 2025 року. Крім того, Угорщина активно розвиває співпрацю з Азербайджаном у видобутку вуглеводнів, плануючи в 2024 році імпортувати близько 50 мільйонів кубометрів газу [36].

Підсумовуючи, Угорщина поєднує співпрацю з Росією з поступовою диверсифікацією постачань, зміцнюючи зв'язки з Азербайджаном, Казахстаном, Хорватією та Румунією. Такий збалансований підхід забезпечує енергетичну стабільність країни, але водночас викликає критику в ЄС та напруженість у відносинах з Україною.

Після припинення транзиту російського газу через Україну з початку 2025 року Угорщина висловила занепокоєння зростанням цін і можливим дефіцитом енергії, звернувшись до ЄС із закликом втрутитися у газову суперечку з Україною. У відповідь Євросоюз планує використовувати українські підземні сховища газу для забезпечення енергетичної безпеки Угорщини, України, Словаччини та Молдови. Регламент ЄС зобов'язує

країни-члени підтримувати високий рівень запасів газу, а також укладати двосторонні угоди для спільного зберігання, що сприятиме стабільності постачань і зменшенню залежності від традиційних маршрутів. Крім того, розглядають можливість зниження транзитних зборів у країнах ЄС, які постачають газ регіону [49].

З огляду на безпеку зберігання газу в українських підземних сховищах газу, є припущення, що якщо сховища будуть використовуватися для газу, що належить Угорщині та Словаччині, ризик атак на ці об'єкти зменшиться.

У такий же спосіб знаходить свій вияв активна взаємодія між Україною та Чеською Республікою в енергетиці, що включає впровадження проєктів для посилення енергетичної незалежності та розвитку інфраструктури. Чехія бере участь у проєктах розподіленої генерації, спрямованих на зміцнення енергозабезпечення критичної інфраструктури. Подальше партнерство охоплює сталі енерготехнології, підвищення гнучкості енергосистеми та ефективне використання газової інфраструктури України.

Чеська Республіка також сприяє економічному розвитку України, зокрема через підтримку інвестицій, розширення торгівлі й промисловості. Особлива увага приділяється Дніпропетровській області як регіону пріоритетного відновлення. У рамках Спільної комісії з економічного та науково-технічного співробітництва Чехія висловлює готовність долучитися до відбудови України, реалізуючи програми підтримки у сферах енергетики, сільського господарства, будівництва, охорони здоров'я та оборонної промисловості [40].

Держави Вишеградської четвірки адаптуються до нових викликів енергетичної безпеки, демонструючи різні темпи відмови від російських ресурсів. Польща майже завершила диверсифікацію, Чехія поступово зменшує залежність, Словаччина просувається повільніше через внутрішні

труднощі, а Угорщина зберігає співпрацю з Росією, наголошуючи на стабільності поставок.

Держави Вишеградської групи відіграли важливу роль у подоланні гуманітарних наслідків війни в Україні, надаючи притулок, медичну допомогу, освіту та підтримку українським біженцям.

Одна з найважливіших гуманітарних інституцій, яка працює в Україні та Угорщині в умовах війни - це Угорська екуменічна служба допомоги (УЕСД). До вересня 2024 року УЕСД надала допомогу більше ніж 783 000 осіб, забезпечуючи базові гуманітарні потреби, а також захист і життєво необхідні послуги. Організація активно реагувала на зміни умов, зокрема — на зміни в угорському законодавстві стосовно підтримки біженців, і запровадила альтернативні способи надання допомоги, включно з роздачею продуктових та гігієнічних наборів [31].

Згідно з даними, опублікованими на сайті Oeconomus та посилаючись на Magyar Vöröskereszt, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet та інші організації, попри часту критику, угорський уряд – у взаємодії з Угорською екуменічною службою допомоги, Угорською Мальтійською благодійною службою та Угорським Червоним Хрестом — незмінно демонструє непохитну підтримку України. Угорська Екуменічна Служба Допомоги з лютого 2022 року активно підтримує Україну, працюючи в 23 областях. Угорська Мальтійська служба допомоги надала допомогу понад 130 тисячам біженців, доставивши понад 570 тонн гуманітарної допомоги вартістю понад 570 млн форинтів, організувала цілодобове чергування на кордоні та підтримує інтеграцію українських сімей в угорське суспільство, надаючи житло та допомогу у адаптації. Станом на зараз допомогу з розселенням отримали 484 українські родини. Угорський Червоний Хрест забезпечив допомогу сотням тисяч біженців, зібравши понад 76 млн форинтів, а в перший місяць війни залучив 5666 волонтерів [69].

Тож, по суті, Угорщина розгорнула одну з найбільших гуманітарних операцій у своїй новітній історії, яка відзначається значною участю державних органів, благодійних структур та волонтерських об'єднань.

Словаччина була однією з перших країн, що відгукнулися на потреби України у 2022 році, активно долучаючись до міжнародної та національної допомоги. У вересні 2024 року уряд Словаччини організував масштабну гуманітарну допомогу для України: понад 1700 коробок одягу, 1300 коробок медпрепаратів із ношами для евакуації та 4000 стерильних покривал для операцій. Допомогу спрямували до медзакладів у постраждалих регіонах і для цивільного населення, особливо переселенців та мешканців прифронтової зони [55]. У 2024 році уряд Словаччини ухвалив важливе рішення надати гуманітарну допомогу Україні для підтримки у зимовий період. Загальна вартість допомоги склала понад 203 тисячі євро. Вантаж вагою 21 тонна включав електрогенератори, обігрівачі, одяг, аптечки першої медичної допомоги, продовольчі набори та воду. Ця допомога була зібрана в рамках резервів Штабу пастирської служби та Міністерства внутрішніх справ Словаччини. Вантаж було направлено для задоволення критичних потреб українських медичних установ, органів влади та місцевих громад, особливо у прифронтових областях. Основними отримувачами стали Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ, а також підприємства і органи місцевого самоврядування [68].

Словацький Червоний Хрест переважно працює на території Словаччини, але з початку війни в Україні активно співпрацює з Українським Червоним Хрестом на кордоні. Волонтери спочатку надавали допомогу на трьох прикордонних переходах, а згодом — у великих центрах тимчасового розміщення та пунктах підтримки біженців.

Подібно до Словаччини, Чеська Республіка з початку війни активно підтримує Україну гуманітарно. Організація Caritas Czech Republic реалізувала проекти з будівництва модульних будинків для переселенців,

ремонту гуртожитків, забезпечення зимовим одягом і дровами, а також відновлення водопостачання після руйнування Каховської дамби, покращуючи умови життя постраждалих. Чехія надала суттєву підтримку Україні, виділивши значні кошти на подолання житлової кризи та медичну допомогу. 70 мільйонів крон було спрямовано на забезпечення модульними житловими блоками, наметами та евакуаційним транспортом, понад 100 мільйонів — на закупівлю медичного обладнання та швидких допомог, а 68 мільйонів — на відновлення енергетичної інфраструктури та систем опалення. Окрім того, 70 мільйонів крон були спрямовані на підтримку українських біженців у Молдові, а понад 113 мільйонів — на гуманітарну допомогу через міжнародні організації для найбільш постраждалих регіонів України [46].

Польща посідає провідне місце серед країн, які активно підтримують Україну, починаючи з перших місяців війни. Вона стала лідером у постачанні важкої зброї, що значно посилило обороноздатність України. Крім того, Польща прийняла найбільшу кількість українських біженців — майже 1 мільйон осіб, що є найвищим показником у Європі щодо пропорції до населення. Біженці отримують не лише житло, а й соціальну, медичну та психологічну допомогу. Пункти прийому по всій країні надали підтримку понад 1,5 мільйонам людей. Польський уряд виділяє значні кошти на програми забезпечення житлом і харчуванням, а близько 7% родин надали власні домівки для біженців. Водночас поляки надали близько 10 мільярдів злотих особистих коштів на підтримку українців. Польща також очолює рейтинг ОЕСР за кількістю працевлаштованих біженців і організовує евакуацію хворих дітей для медичного лікування. Через державні структури країни було відправлено тисячі тонн харчів, медичних засобів, пального та контейнерів для тимчасового проживання, що свідчить про всебічну підтримку України [48].

Польща є ключовим партнером у наданні гуманітарної допомоги Україні завдяки своєму географічному розташуванню та стратегічній ролі.

Держава та суспільство продемонстрували високий рівень згуртованості, ефективно залучивши всі ресурси для оперативного реагування на кризу.

4.2 Перспективи розвитку співпраці України з Вишеградською групою в контексті європейської інтеграції

Перспективи розширення взаємодії України з Вишеградською групою (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) у контексті євроінтеграції – ключовий напрям європейського курсу України. Вишеградська група солідарна з європейськими прагненнями України, зокрема щодо набуття повноцінного членства в Європейському Союзі, і рішуче підтримує реформи, які є необхідними для досягнення відповідності стандартам ЄС.

До 2014 року країни Вишеградської четвірки (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина) підтримували європейські прагнення України, хоч і мали різні позиції. Після анексії Криму та початку бойових дій на Донбасі вони одностайно засудили дії Росії, підтвердивши підтримку суверенітету України. У грудні 2014 року лідери країн Вишеградської групи під час зустрічі у Братиславі чітко заявили, що політика Росії є порушенням суверенітету та територіальної цілісності України. Вишеградські країни активно підтримували укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що стало важливим етапом на шляху до європейської інтеграції України [7, с. 190-195].

Розбіжності в політичних вподобаннях, етнополітичні пріоритети та економічні відносини з Росією ставали перешкодою на шляху до єдиної та узгодженої стратегії. Скажімо, чеський президент Мілош Земан та частина інших політиків дотримувалися стриманішого підходу в оцінці української ситуації, що різко відрізнялося від рішучої підтримки з боку Польщі. Угорщина, Словаччина та Чеська Республіка висловлювали різні погляди на застосування санкцій проти Росії, беручи до уваги енергетичну залежність від Москви та економічні інтереси. Зокрема, Угорщина активно критикувала європейські санкції, адже мала велику залежність від російських енергоносіїв та кредитів. Словаччина теж демонструвала тривогу через питання енергетики й вплив Росії на політичне життя

держави. Чехія зосереджувалася на власних економічних інтересах і в деяких випадках обережніше ставилася до запровадження санкцій. Організація V4 взяла на себе ініціативу технічної та консультативної підтримки України, зосередившись на політичних, економічних і галузевих реформах, зокрема децентралізації, енергетичній безпеці та розвитку малого бізнесу. Вони також сприяли встановленню вільної торгівлі з ЄС і розвитку громадянського суспільства. У 2014 році позиція Словаччини була неоднозначною через енергетичну залежність від Росії: прем'єр Фіцо заявив, що питання Криму «вирішене» і висловив сумніви щодо зближення України з НАТО, що контрастувало з рішучою підтримкою Польщі. Пізніше, після зміни політичної ситуації, Словаччина активізувала підтримку України, зокрема через проєкт нового прикордонного пункту «Улич — Забрідь». Загалом, перезавантаження Східного партнерства, підтримка реформ і втілення Угоди про асоціацію об'єднують країни V4 і зміцнюють співпрацю з Україною [7, с. 196-201].

Угорщина офіційно підтримує євроінтеграційні прагнення України, але водночас виступає з застереженнями щодо темпів цього процесу та стану реформ. Вона відмовляється підтримувати статус кандидата України в ЄС, аргументуючи це безпековими, політичними питаннями та захистом прав меншин, вважаючи, що Україна наразі не відповідає необхідним критеріям для вступу. Як було зазначено у виданні *Magyar Nemzet* та як заявив Балаж Гідвегі, незалежний депутат Європейського парламенту, під час свого виступу на засіданні в Страсбурзі у 2023 році, ані Україна, ані Європейський Союз не мають належної готовності до членства. Про це він також повідомив у своєму офіційному фейсбук-каналі. На його думку, через триваючу війну, невизначеність кордонів та невиконання зобов'язань щодо захисту прав меншин починати перемовини щодо приєднання наразі не є доцільним кроком. Депутат теж підкреслив, що Україна досі у стані воєнних дій, її межі не мають стабільності та міжнародного визнання, а точна кількість населення залишається невідомою. Відтак, прийняття

країни, котра перебуває у стані війни, до Євросоюзу наразі є неможливим. До того ж, на переконання Хідвегі, Україна не відповідає необхідним юридичним, інституційним та економічним критеріям для членства в ЄС. За його словами, вступ України до ЄС може спричинити значні фінансові зміни. Від початку повномасштабної війни Україна вже отримала від Європейського Союзу понад 40 мільярдів євро підтримки у вигляді кредитів і гарантій — це перевищує сукупну суму, яку за сім років отримали Угорщина, Хорватія та Словенія разом. У разі вступу України до ЄС, вона, за оцінками, може розраховувати на 61 мільярд євро з фонду згуртованості. Це матиме наслідком те, що щонайменше дев'ять країн-членів ЄС, серед яких і Угорщина, втратять фінансування та стануть чистими платниками до бюджету Європейського Союзу [66].

Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан віддає перевагу протистоянню вступу України до Європейського Союзу. Його дипломати, в Брюсселі постійно висловлюють заперечення під час переговорів, які спрямовані на посилення українських інституцій та реалізацію економічної і політичної інтеграції.

Після російського вторгнення в Україну у 2022 році Вишеградська четвірка (V4) опинилася у найглибшій кризі від моменту входження її членів до НАТО та Європейського Союзу. Розбіжність позицій Польщі, Чехії та Словаччини, з одного боку, і Угорщини — з іншого, щодо ключових напрямів політики стосовно Росії та України, стала основною причиною. Ці питання набули першочергового значення для безпеки всього регіону та Європейського Союзу в цілому. У результаті така ситуація спричинила гальмування співпраці у межах Вишеградської групи на політичному рівні. У світлі кризи довіри до угорського уряду з боку партнерів, ключовою метою словацького головування та чеського було підтримання її базового функціонування. Це проявляється у зосередженні на "м'яких" напрямках співпраці, що не потребують політичного консенсусу на найвищому рівні — як-от туризм, освіта, культура та спорт. Під час

нечастих зустрічей лідери V4 наголошували, що незважаючи на існуючі розбіжності, їхньою метою є пошук спільних позицій та питань, що об'єднують їхні держави. Часом інші держави звертали увагу на слабку згуртованість між партнерами Вишеградської групи та країнами регіону, як, наприклад, у листі лідерів регіону наприкінці лютого 2022 року в якому закликали надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС, однак цей лист не підписали президент Угорщини, а також президент Румунії. Зміни в зовнішній та безпековій політиці Словаччини, що відбуваються з кінця 2023 року, додатково зменшують згуртованість у регіоні [39, с. 32-34].

На мою думку, Україні варто продовжувати роботу над реформами в економіці, політиці та правовій сфері, щоб відповідати стандартам Європейського Союзу. Водночас, важливо, щоб ЄС удосконалював свої інституційні механізми для підтримки ефективної інтеграції нових членів, враховуючи складний політичний та економічний контекст в Україні.

З боку Європейського Союзу ведеться активна політика підтримки України на шляху до європейської інтеграції. Так, у квітні 2024 року була представлена Пропозиція щодо Рішення Ради про затвердження оцінки Плану для України. Окрім пунктів, що стосуються відбудови держави, в аналітичному документі міститься перелік реформ, які Україна має здійснити для максимальної адаптації національного законодавства до законодавства ЄС [14, с. 32,36].

Згідно з сучасними геополітичними умовами та викликами, взаємодія України з Вишеградською групою у 2024–2025 роках стає надзвичайно важливою в процесі її європейської інтеграції. Безперечно, що країни Центрально-Східної Європи, а саме: Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина, виконують ключову роль у підтримці євроінтеграційного шляху України як на двосторонньому рівні, так і через участь у регіональних проектах.

Підсумовуючи, з мого погляду, аналізуючи наведені дані, можна сказати, що група не може ефективно співпрацювати для надання

допомоги Україні через різні зовнішньополітичні пріоритети її учасників. Польща, з огляду на своє географічне розташування та історичний досвід, розглядає Росію як основну загрозу національній безпеці. Тому Варшава активно підтримує Україну, надаючи їй військову та гуманітарну допомогу, а також виступає за посилення санкцій проти Кремля. Польща бачить в Україні важливого партнера в контексті європейської та трансатлантичної інтеграції, що відповідає її національним інтересам.

На мою думку, аналізуючи стосунки і дії країн V4 натомість Угорщина, під керівництвом прем'єр-міністра Віктора Орбана, займає більш обережну позицію щодо підтримки України. Будапешт відмовляється надавати військову допомогу та навіть блокує транзит зброї через свою територію, обґрунтовуючи це необхідністю зберегти енергетичну безпеку та уникнути ескалації конфлікту. Крім того, прем'єр-міністр висловлює скептицизм щодо європейської інтеграції України, вважаючи, що це може призвести до додаткових навантажень на Угорщину. Ці розбіжності стали особливо очевидними після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Польща активно підтримала Україну, тоді як Угорщина намагалася зберегти нейтралітет, що призвело до охолодження двосторонніх відносин.

Підсумовуючи, розвиток співпраці України з Вишеградською групою в контексті євроінтеграції має такі перспективи: країни V4 володіють значним досвідом реформ і адаптації до європейських стандартів, що сприяє виконанню Україною необхідних вимог; Польща, Чехія та Словаччина активно підтримують Україну політично, гуманітарно та військово; спільний інтерес до стабільності регіону зміцнює довіру і партнерство, а V4 може бути важливим союзником України в європейських інституціях, сприяючи її інтеграції. Проте проблемами залишаються неоднозначна позиція Угорщини, що ускладнює консолідацію групи, різні пріоритети і політичні підходи країн V4, які можуть стримувати спільні ініціативи, а також військові та економічні

виклики, пов'язані з війною, що створюють додаткові труднощі для ефективної співпраці.

ВИСНОВКИ

Згідно з поставленими у вступі завданнями, у процесі виконання бакалаврської роботи було здійснено всебічний аналіз ключових аспектів взаємодії Вишеградської групи з Україною, що дозволяє зробити такі висновки:

1. Досліджено, що стратегічні ініціативи Вишеградської групи у Центрально-Східній Європі зосереджені на зміцненні регіональної безпеки, економічної інтеграції та розвитку інфраструктури. Вишеградська четвірка (V4) передусім виступає як платформа для узгодження політичних поглядів та реалізації спільних ініціатив у сферах енергетики, що сприяє стабільності та розвитку регіону.

2. Проаналізовано, що основні напрями діяльності Вишеградської групи включають підтримку європейської та трансатлантичної інтеграції, розвиток регіонального партнерства, а також спільне вирішення викликів безпеки. Загалом, Вишеградська четвірка має значний вплив на формування політики щодо України, підтримуючи реформи та стабільність у країні, при цьому окремі її члени намагаються зберегти баланс між підтримкою України та збереженням партнерських відносин із Росією.

3. Позиції V4 щодо євроінтеграції України є загалом позитивними, хоча країни групи демонструють різний урівень підтримки. Польща та Чехія активно підтримують європейські прагнення України, тоді як Словаччина та Угорщина виявляють стриманість, акцентуючи увагу на важливості здійснення реформ і підтриманні стабільності України. Останні виступають за поступове впровадження змін без різких кроків, щоб уникнути дестабілізації.

4. Методи вирішення регіональних суперечностей та перспективи розширення співпраці V4 і України передбачають активний діалог, економічні та культурні обміни, а також спільні проекти у сфері

інфраструктури. Перспективи розширення співпраці залежать від політичної волі, реформ в Україні, а також від того, наскільки країни V4 зможуть подолати внутрішні суперечності — наприклад, різні підходи до санкцій проти Росії чи питання енергетичної безпеки.

5. Отже, аналіз етапів відносин України з Польщею, Угорщиною, Чехією та Словаччиною у межах Вишеградської групи свідчить про нерівному динаміку співпраці. Демонструє, що співпраця проходила через періоди активації та сповільнення, з огляду на політичні зміни в регіоні, геополітичні виклики та різні підходи окремих країн до зовнішньої політики України. Зокрема, Україна має найтісніші відносини з Польщею, що активно підтримує безпеку й євроінтеграцію. Чехія підтримує стабільне й доброзичливе партнерство, особливо в освіті та реформах. Взаємодія зі Словаччиною перебуває на стабільному рівні, тоді як з Угорщиною спостерігаються певні складнощі через політичні розбіжності.

Виконання всіх поставлених завдань забезпечило успішне досягнення мети бакалаврської роботи. Було здійснено комплексний аналіз співпраці країн Вишеградської групи, зокрема досліджено фактори її формування, а також політичні, економічні та культурні аспекти взаємодії. Оцінено здатність цих держав ефективно реалізовувати спільні інтереси на міжнародній арені. Крім того, було проаналізовано позиції країн щодо процесу європейської інтеграції України та визначено мотиви їхньої підтримки або протидії цьому процесу. Зазначені країни часто координують спільні підходи до підтримки України, що впливає на рішення Європейського Союзу, особливо у питаннях фінансової допомоги. Водночас проведене порівняння засвідчило відмінності у політичних позиціях: Польща та Чехія активно сприяють процесу, надаючи військову та гуманітарну допомогу, тоді як Угорщина та Словаччина займають обачну позицію, обмежуючи свою підтримку переважно гуманітарною допомогою та закликами до мирних переговорів. Ці розбіжності підкреслюють різні національні інтереси країн.

Узагальнюючи викладене, Вишеградська група залишається важливим регіональним об'єднанням, яке попри внутрішні розбіжності, відіграє значну роль у формуванні політики в Центральній Європі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Наукові видання, журнали і збірники

1. Андрейко В. Чеська і Словацька Республіки в системі відносин країн Вишеградської четвірки «V4». Східноєвропейський історичний вісник. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2017. Вип. 5. С. 216–224.
2. Артёмов І. Регіональна політика країн Вишеградської четвірки: досвід для України. Український історичний збірник. 2014. Вип. 17. С. 226–234.
3. Близняк О. Позиції країн Вишеградської групи в політиці ЄС щодо України в умовах російсько-української війни. Історико-політичні проблеми сучасного світу : збірник наукових статей. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2020. Т. 42. С. 27–35.
4. Бусленко В. Українсько-польські відносини в 2022–2024 рр. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. Одеса : Гельветика, 2024. Вип. 19. С. 36–41.
5. Верменич Я. Концепт регіоналізму у сучасній термінопрактиці. Регіональна історія України : збірник наукових праць. 2014. Вип. 8. С. 19–54.
6. Дрогозюк М. Вишеградська група: динаміка становлення та сучасні реалії розвитку. Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2024. – Т. 49. – С. 75–83.
7. Жовтенко Т. Вишеградська четвірка й Україна: еволюція стосунків і їх сучасні безпекові виміри. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: обрані аспекти: за ред. Д. Шевчука, В. Лебедюка. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. — С. 190–202.

8. Калакура О. Цивілізаційний вимір українсько-польської співпраці на тлі євроінтеграційних процесів (досвід Галичини): Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 2 (82). – С. 283–295.

9. Марчук В. Європейська інтеграція України: політичний і безпековий виміри. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2024. Вип.17. С. 106–114.

10. Палінчак М. М., Приходько В. П., Стебляк Д. М., Савка В. Я. Співробітництво Вишеградської групи та України [Текст]. Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Вип. 13. Ч. 2. – С. 71–77. – Бібліогр.: с. 76 (15 назв).

11. Турчин Я. Особливості партнерства між Україною та Вишеградською групою у контексті сучасних геополітичних викликів. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: збірник наукових праць. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. Вип. 27. С. 144-152.

12. Урядовий кур'єр. Відносини України та Польщі перейшли на найвищий рівень. Київ. 2 червня 2022 р. № 122 (7243).

13. Cabada L. The Visegrad Cooperation in the Context of Other Central European Cooperation Formats. *Politics in Central Europe*. 2018. Vol. 14, No. 2. Pp. 165–179.

14. Dir I. Policy of the European Union in relation to Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 2. С. 32–36.

15. Durakcay F. A. Hungary's Position on the Russia-Ukraine War and Its Implications for Cooperation in the Visegrad Group. *Eurasian Research Journal*. 2023. Vol. 5, No. 4. Pp. 7–26.

16. Gerasymchuk V., Andros S. Economic Relations of Ukraine and Visegrad Group Countries: Achievements, Problems, Prospects. *Zeszyty*

Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie. Częstochowska Politechnika, 2023. Vol. 1, No 50. Pp. 46–56.

17. Horváth K. G. A Visegrádi Négyek és a regionális együttműködés jelentősége. Magyarország és a Közép-európai térség az Európai Unióban: Díjnyertes pályázatok 2018. Budapest: Országgyűlés Hivatala, 2019. Pp. 48–78.

18. Jančoškova, V. (2017). Regional Cooperation in Central and Eastern Europe and its Implications for the EU. *European View*, 16(2), 231-238.

19. Kiss Éva (szerk.). A Visegrádi Csoport együttműködése. — Ungvár: Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2020. — 119 p.

20. Massie J., Tallová B. Friends in need, friends indeed? Explaining variation in military support to Ukraine. *European Journal of International Security*. 2025. Pp. 1–26.

21. Matera P. Economic Incentives as Tools of Foreign Policy: Polish Engagement in Ukraine. *European Review*. 2022. 30 (1), Pp. 24–42.

22. Paulech M., Urbanovská J. Visegrad Four EU Battlegroup Meaning and Progress. *Obrana a strategie*. 2014. roč. 14, č. 2. S. 49–60.

23. Rudnicki S. Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia M. Dragomanowa Stosunki ukraińsko-polskie w strukturze interesów polskiej mniejszości narodowej we współczesnej Ukrainie. Kijów : Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia M. Dragomanowa, [n. d.]. — Pp. 116–128.

24. Szakálné Szabó Z. Harminc éve a közös úton – a visegrádi négyek együttműködésének politikai fejlődési íve a kezdetektől napjainkig [Thirty years on the common route – the political development of the cooperation of the Visegrad Four from the beginning to these days]. *Külügyi Műhely*. 2021. № 2. C. 138–156.

25. Takácsné Tóth B., Kotek P., Selei A. Rerouting Europe's gas transit landscape — Effects of Russian natural gas infrastructure strategy on the V4. *Energy Policy*. 2020. Vol. 146. Article 111748.

Дослідження, аналітичні матеріали та монографічні видання

26. Історія успіху чотирьох: польський і український погляди (з нагоди 30-ї річниці створення Вишеградської групи). — Варшава, Київ: Польський Інститут у Києві, 2021. — 32 с.

27. Мітряєва С. І., Лендъл М. О., Стряпко А. Д., Крижевський А. М. [та ін.]. Співробітництво з країнами Вишеградської четвірки як інструмент європейської інтеграції та модернізації України : аналіт. доп. Київ: НІСД, 2014. 128 с. (Сер. «Міжнародні відносини», вип. 3).

28. Павлишин Л. Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993-2004 рр.): монографія. Ужгород, РІК-У, 2021. 224 с.

29. Парахонський Б. О., Яворська Г. М., Резнікова О. А. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України: аналітична доповідь. – Київ: НІСД, 2013. – 64 с.

30. Germany and Visegrad Group. Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik (DGAP). Berlin, Germany. 2018. URL: <https://dgap.org/en/events/germany-and-visegrad-group> (date of access: 10.03.2025)

31. Hungarian Interchurch Aid. Situation Report. Ukraine Conflict | ACT Appeal UKR211. Reporting Period June–August 2024 SitRep completed by Dénes Madácsi. 01 September 2024. Geneva: ACT Alliance 2024. URL: <https://surl.lu/zyeuad> (date of access: 06.03.2025)

32. International Centre for Policy Studies. Ukraine-Slovakia Relations: Developing a True Strategic Partnership? — Київ: ICPS, 2018. URL: https://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/ukr_slovakia_rozd_a_4.pdf (date of access: 10.03.2025)

33. Juzová J. National Convention on the EU: Recommendation Ukraine's Integration into the EU. – Prague: EUROPEUM Institute for European Policy, 2022. – 6 p. URL: <https://www.europeum.org/en/articles-and-publications/national-convention-on-the-eu-recommendation-ukraine-s-integration-into-the-eu/> (date of access: 10.02.2025)

34. Koudar J. Visegrádská skupina po vstupu jejích členů do Evropské unie. Diplomová práce. – Brno: Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. 2012. – 128 c.

35. Marusiak J., Gyarfásova O., Krno S., Mészáros A., Štiblar F., Suska P., Veselý Z., Wołek A. Internal Cohesion of the Visegrad Group. Bratislava: Institute of Political Science, Slovak Academy of Sciences, 2013. 180 p.

36. Paszkowski Michał. Hungary energy cooperation with Caspian Sea countries. IEŚ Commentaries. — No. 1163 (138/2024), 16 July 2024. — ISSN 2657-6996.

37. Pietraś M., Baluk W., Perepelycia H. Partnerstwo strategiczne Polski i Ukrainy w warunkach zmiany systemu międzynarodowego. Punkt widzenia Polski i Ukrainy. M. Pietraś, W. Baluk, H. Perepelycia (red.). Lublin. Wydawnictwo UMCS. 2024. 440 s.

38. Shelest H. Is there a future for security cooperation between the Visegrad Four and Ukraine? Hanna Shelest. — Centre for Euro-Atlantic Integration and Democracy; Think Visegrad – V4 Think Tank Platform. 2019. — 11 p. URL: <https://think.visegradfund.org/wp-content/uploads/Think-Visegrad-Analysis-Shelest.pdf> (date of access: 10.02.2025)

39. Żornaczuk T., Pieńkowski J. (eds.). Dudzińska K., Józwiak V., Ogrodnik Ł. Regional cooperation in Central Europe after Russia's aggression against Ukraine: changes and prospects. — Warsaw: The Polish Institute of International Affairs, 2024. — 44 p.

Міжнародно-правові документи та офіційні джерела

40. Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support Between Ukraine and the Czech Republic. — Official website of the President of Ukraine. 18 July 2024. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-92237> (date of access: 19.02.2025)

41. Commission adopts exceptional and temporary preventive measures regarding limited imports from Ukraine. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. Official website of the European Union. 2 May 2023. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/commission-adopts-exceptional-and-temporary-preventive-measures-limited-imports-ukraine-2023-05-02_en (date of access: 18.03.2025)

42. EU extends trade support for Ukraine for one more year. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. Official website of the European Union. 13 May 2024. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-extends-trade-support-ukraine-one-more-year-2024-05-13_en (date of access: 18.03.2025)

43. European Commission. Statement of Vice-President Maroš Šefčovič on the positive outcome of trilateral gas talks. Brussels. 20 December 2019. STATEMENT/19/6841. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_19_6841 (date of access: 18.03.2025)

44. Magyarország Kormánya. Közérdekű információk és adatok: Magyarország nem hajlandó vállalni az ukrajnai fegyverszállítás semmilyen pénzügyi terhét. Magyarország Kormánya (MTI). 2024. URL: <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-nem-hajlando-vallalni-az-ukrajnai-fegyverszallitas-semmilyen-penzugyi-terhet> (date of access: 02.03.2025)

45. Ministry of Foreign Affairs and Trade of Hungary. Programme of the Hungarian Presidency of the Visegrad Group 2017/2018. Budapest, 2017. 32 p. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/presidency-programs/hungarian-v4-presidency-170630> (date of access: 02.03.2025)

46. Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. Humanitarian aid for Ukraine. — Published 28 February 2023. URL: <https://surl.lt/bguqli> (date of access: 07.03.2025)

47. Ministry of Foreign and European Affairs. Programme of the Slovak Presidency of the Council of the European Union. Bratislava. 2016. — 36 p.

URL:<https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/1894/3/Program-predsednictva-SR-b-Rade-EU-eng.pdf> (date of access: 24.02.2025)

48. Polska pomoc dla Ukrainy. Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. 23 lutego 2025. URL: <https://surl.li/ysnkn> (date of access: 07.03.2025).

49. REGULATION (EU) 2022/1032 of the European Parliament and of the Council of 29 June 2022. Official Journal of the European Union, L 173, 17 July 2022. Pp. 17–33. URL:<https://ec.europa.eu/newsroom/cipr/items/752440/en> (date of access: 19.02.2025).

50. REGULATION (EU) 2024 1789 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024. Official Journal of the European Union, L 178, 15 July 2024, PE 105 2023 REV 1, ISSN 1977-0677. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj/eng> (date of access: 19.03.2025).

51. Visegrád Group. Innovative Visegrad: Programme of the Czech Presidency of the Visegrad Group 2011–2012. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/presidency-programs/innovative-visegrad> (date of access: 02.03.2025)

52. Visegrád Group. Programme for the Czech Presidency of the Visegrad Group 2019–2020 Reasonable Europe — 21 p. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/presidency-programs/programme-cz-v4-pres> (date of access: 02.04.2025)

53. Visegrád Group. Thematic Priorities of the Czech Presidency 2015–2016 URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/presidency-programs/20152016-czech> (date of access : 02.03.2025)

54. Visegrad Group. V4 Back to Basics. Polish. – Budapest, 2024. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/v4-back-to-basicspolish> (date of access : 14.03.2025)

Електронні ресурси та інтернет-публікації

55. Гуманітарна допомога від уряду Словаччини прибула до пунктів роздачі. Департамент інформації Української греко-католицької церкви. — 2024 р. URL: <https://surl.lu/dqrgrr> (дата звернення: 06.03.2025)

56. Денисяка О. Угорщина хоче заблокувати допомогу Україні від ЄС і продовження санкцій проти Росії — Сіярто. Громадське. 20 лютого 2025 р. URL: <https://hromadske.ua/svit/240080-uhorshchyna-khoche-zablokovaty-dopomohu-ukrayini-vid-yes-i-prodovzennia-sanktsiy-proty-rosiyi-siiarto> (дата звернення: 01.03.2025).

57. Криштанович М. Ф. Українсько-полські міжнародні відносини в контексті євроінтеграції та євроатлантичного вибору. Економіка та суспільство: електронний журнал. – 2021. – Вип. 24. – С. 44–49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-44> (дата звернення: 10.03.2025)

58. Латенко В. Вишеградська група: історія створення та досвід співпраці з Україною в контексті європейської інтеграції. Європейські історичні студії: електронний науковий журнал. – 2019. – № 13. – С. 25–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eis_2019_13_4 (дата звернення: 10.03.2025)

59. Маджумдар О. Не лише Польща. У ще одній країні ЄС українці масово відкривають свою справу. РБК-Україна. 1 листопада 2023. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/lishe-polshcha-shche-odniy-krayini-es-ukrayintsi-1698830398.html> (дата звернення: 01.03.2025)

60. Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми. Громадський простір. 8 лютого 2019 р. URL: <https://www.prostir.ua/?news=polsko-ukrajinski-vidnosyny-potentsial-bilshyj-za-problemy> (дата звернення: 16.02.2025).

61. Угорщина не заперечує проти транзиту зброї до України через свою територію — заступник МЗС Угорщини. Львівська міська рада. 19 липня 2022 р. URL: <https://surl.cc/xncmdy> (дата звернення: 01.03.2025)

62. Хотин Р. Чехи, як і чеська влада, поділені у ставленні до України. Радіо Свобода. 19 січня 2016. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27497255.html> (дата звернення: 05.03.2025)

63. Центр Формування Політики. Україна та Угорщина: перспективи та виклики добросусідських відносин. 14 лютого 2024 року. URL: <https://www.cpm.org.ua/post/ukraine-hungary-partnership> (дата звернення: 04.03.2025)

64. Colin S. The Political and Economic Relations between Hungary and Ukraine. The Diplomatic Affairs. August 21, 2023. URL: <https://surl.li/xqijfb> (date of access: 05.03.2025)

65. Korsak R., Ilnytskyi V., Sichka I. Interregional European integration, trade and tourism cooperation of the countries of Eastern and Central Europe (on the example of Ukraine and the Czech Republic). European Journal of Transformation Studies. 2019. Vol. 7, No. 1. P. 67–89. URL: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journaltransformation/article/view/8489> (date of access: 10.02.2025)

66. Magyar Nemzet. Ezért nem támogatja Magyarország az ukrán uniós csatlakozást – videó Hídvéghi Balázs. Magyar Nemzet. December, 2023. URL: <https://surl.li/jotvti> (date of access: 08.03.2025)

67. Magyarország nem változtat az álláspontján: nem küldünk fegyvert Ukrajnába. Világgazdaság. 19.07.2022. URL: <https://www.vg.hu/kozelet/2022/07/magyarorszag-nem-valtoztat-az-allaspon-tjan-nem-kuldunk-fegyvert-ukrajnaba> (date of access: 15.03.2025)

68. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Na Ukrajinu posielame náklad humanitárnej pomoci pre zvládnutie zimných mesiacov. 2024. URL: <https://www.minv.sk/?sprava=na-ukrajinu-posielame-naklad-humanitarnej-pomoci-pre-zvladnutie-zimnych-mesiacov> (date of access: 07.03.2025)

69. Olekszij A. Magyarország humanitárius segítsége Ukrajnának 3 év alatt. Oeconomus. — 24.02.2025. URL: <https://www.oeconomus.hu/oecogram/magyarorszag-humanitarius-segitsege-ukrajnanak-3-ev-alatt/> (date of access: 06.03.2025)

70. The Economist Intelligence Unit. The analysis and forecasts: Central Europe makes progress towards energy independence. 8 Sep 2023. URL:

<https://www.eiu.com/n/central-europe-makes-progress-towards-energy-independence/> (date of access: 19.02.2025)